

Zarząd Główny
Związku Zawodowego Pracowników
Samorządu Terytorjalnego i Wydziałów Publicznych
w Polsce

Wydano z 300 000
Ekspl. Pości. nr. 11 V-33

Studjum Administracji Komunalnej
przy Wolnej Wszechnicy Polskiej
na ręce WP.W.Góry
W A R S Z A W A, ul. Śniadeckich

Opisano...

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XV.

WARSZAWA, 11 CZERWCA 1933 R.

Nr. 24

„WYKRES ORGANIZACJI WŁADZ I URZĘDÓW” UKAŻE SIĘ NA 1 LIPCA 1933 ROKU.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY, Sp. z o. o. w Warszawie, podaje do wiadomości wszystkim zainteresowanym, że **opóźnienia w druku „Wykresu organizacji władz i urzędów”** Juljana Suskiego dokonał ze względu na konieczność wprowadzenia do nowego wydania zmian organizacyjnych, jakie w administracji zaszły w ostatnich czasach i nadania przez to Wydawnictwu trwalszej wartości.

Instytut prosi osoby, pragnące „Wykres” posiadać, o spieszne nadsyłanie dalszych zamówień, gdyż projektowany nakład jest już prawie w całości rozsprzedany.

Zamówienia kierować do Samorządowego Instytutu Wydawniczego,
Warszawa, ul. Św.-Krzyska 13 m. 15.

WYSZŁA Z DRUKU KSIĄŻKA TECHNICZNA „NORMY PRAC DROGOWYCH” W OPRACOWANIU INŻYNIERA JERZEGO BAJKIEWICZA.

Podręcznik ten jest przeznaczony do użytku technicznej służby drogowej oraz Wydziałów Powiatowych, tudzież Urzędów Gminnych i Miejskich.

CENA 10 (DZIESIĘĆ) ZŁOTYCH ZA EGZEMPLARZ.

Skład Główny w Samorządowym Instytucie Wydawniczym w Warszawie Ś-to Krzyska 13 m. 15.

DOKOMPLETOWANE DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania		1.10	Wzór D. Zawiadomienie pół arkusza 100 szt. 2.15 za 1/4 ark. Zł. 1.40
.. 3	karta zameldowania		1.—	.. E. Ponaglenie pół arkusza 100 .. 2.15 za 100 szt.
.. 4	.. wymeldowania		1.10	UWAGA: Wzór B i C zmniejszać więcej nie należy ze względu celowości druku.
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców		1.10	Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po 15 ark. 30 kart Zł. 1.75
.. 4a	Karta wymeldow. ..		1.20	25 .. 50 2.75
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu		0.80	50 .. 100 4.15
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy ..	20.—	100 .. 200 7.50
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25. IV. - 31 r. poz. 13)		10.—	zeszyt 12 .. 24 karty .. 1.20
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk ..	9.—	Koperta do dokumentów metrykalnych i innych za 100 sztuk .. 8.25
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.) W stanie zbroszurowanym 24 ark. w formie księgi oprawn. w płótno 50 ark.	.. arkuszy .. (100 kart) ..	5.50 2.— 7.70	Wyciąg z rejestru mieszkańców na całą rodzinę 100 4.40
	75 ..	150 ..	10.—	6 osób 100 3.—
	100 ..	200 ..	12.—	Doniesienie karne o przekroczeniu przepisów o ewidencji i kontroli ruchu ludn. za 100 2.40
	125 ..	250 ..	15.—	Karta informacyjna dla blur meldunkowych za 100 2.—
	150 ..	300 ..	17.—	
Wzór 8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.) w formie zbroszurowanej	100 ark. 24 arkusze 1 zeszyt	5.50 2.—	DODATKOWE WZORY.
	Księga oprawn. w płótno po 50 ark.	100 kart	7.70	Wzór Nr. 1 Poświadczenie zamieszkania po 100 szt. . . . zł. 2.40
	75 ..	150 ..	10.—	Obliczenia ruchu ludności pomiędzy Polską, a Innymi państwami za 100 sztuk zł. 2.40
	100 ..	200 ..	12.—	Wzór Z/101 Zapotrzebowanie (Zapotrzebowanie wyciągu z ksiąg ludności oraz dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk zł. 2.20
	125 ..	250 ..	15.—	Wzór Z/103 Wezwanie (w sprawie osobistego stawnictwa w gminie) w blokach po 100 sztuk zł. 1.50
	150 ..	300 ..	17.—	Wzór Z/104 Zapotrzebowanie (dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk zł. 2.20
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze zbroszurowane 12 arkuszy w jeden zeszyt w formie księgi oprawn. po 25 ark. (50 kart)	100 arkuszy	4.— 0.80 2.50	Wzór Z/105 Wypis z aktu urodzenia w blokach po 100 sztuk zł. 2.—
	50 .. 100 ..		4.—	Wzór Z/106 Wypis z aktu ślubu w blokach po 100 sztuk . . . zł. 2.20
	75 .. 150 ..		5.—	Wzór Z/107 Wypis z aktu śmierci w blokach po 100 sztuk . . . zł. 2.—
	100 .. 200 ..		7.50	
Wzór 10	Hotelowa książka meldunk. 50 ark. 100 kart		4.—	Kazimierz Szczepański. Ankieta rejestracyjna ludności i wskazówki w jej przeprowadzeniu 1 egz. Zł. 0.30
.. 10	100 .. 200 ..		7.50	B. Brodowski. „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce”
.. 10a	Lista osób przebywających 100 sztuk		2.—	II-gie wyd. poprawione i uzupełnione 1 egz. .. 6.50
.. 11	Ankieta A 100 sztuk		0.80	K. Tokarski. „Wskazówki dla meldujących się” 1 0.60
.. 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11 100 sztuk		2.—	Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia 1 sztuka .. 8.—
.. 12	Ankieta B 100 ..		0.80	Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 3a, 4a, 11, 12, 13 i 14 .. 16.—
.. 13	Karta zameldowania dla hoteli 100 ..		1.—	Kartoteka do karty rodzinnej (wzór 7) i dok. metryk. na 1500 kart .. 35.—
.. 14	Karta wymeldowania 100 sztuk		1.20	Palec gumowy 1 sztuka .. 0.65
.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania 100 ark.		4.—	DRUKI WOJSKOWE
.. B.	Dowód zamieszkania 100 sztuk		2.20	1. Spis poborowych za 100 sztuk Zł. 8.—
.. C.	Zawiadomienie 100 ..		2.20	2. Rejestr osiemnastoletnich .. 100 8.—
				3. Zaświadczenie dla osiemnastoletnich .. 100 1.40
				4. Zaświadczenie dla poborowych .. 100 1.40
				5. Nakazy karne za podatek wojskowy .. 100 1.40
				6. Ks. biercza na podatek wojskowy .. 100 6.00

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Uwaga: Niezależnie od powyższych posiadamy druki do biurowości i rachunkowości wszystkich urzędów i instytucji komunalnych.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

WYSZŁA Z DRUKU KSIĄŻKA

w opracowaniu em. prezesa Izby Skarbowej **A. Franza**, adwokata **Z. Komorka** i radcy skarbowego **J. Lewandowskiego**

„Przepisy o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych”.

Podręcznik niezbędny dla gmin miejskich i wiejskich, oraz wszystkich osób i instytucji, które występują jako wierzyciele lub dłużnicy Skarbu Państwa.

Podręcznik ten zawiera wszystkie (**wydane do dnia 1 maja r. b.**) przepisy rozporządzenia i okólniki Min. Skarbu i Min. Sprawiedliwości, oraz postanowienia Kodeksu Postępowania Cywilnego, jak również wszelkie postanowienia, mające związek z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym. Jest on również opatrzony obszernym komentarzem ułatwiającym orientację w powyższych sprawach.

CENA KSIĄŻKI ZA EGZEMPLARZ ZŁ. 6.

Zamówienia kierować do

SAMORZĄDOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO, W WARSZAWIE, ŚWIĘTOKRZYSKA № 13.

SAMORZĄD

czus. 13458/15/24

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a
TELEFON 9-66-06.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 150 zł. 1/2 str. 75 zł. — 1/4 str. 37 50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

ROK XV.

WARSZAWA, 11 CZERWCA 1933 r.

Nr. 24

TREŚĆ Nr. 24: Od Redakcji. Wyniki działalności K. K. O. na dzień 1. I. 1932 r. — K. Możliwości gospodarki drogowej w latach najbliższych — Inż. L. Borowski. Organizacja pracy w gm. kasach poz.-o. — J. Długokęcki. Przegląd orzecznictwa. Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Wydawnictwa nadesłane.

OD REDAKCJI

Zwracamy uwagę Czytelników na wyrok N. T. A. w sprawie podatku wyrównawczego, zamieszczony w dziale „Przegląd orzecznictwa”. Zawiera on bowiem zasadnicze wyjaśnienia pewnych postanowień komunalnego prawa budżetowego, które niejednokrotnie wzbudzały wątpliwości, oraz przepisów ustawy o podatku wyrównawczym.

Wyniki działalności Komunalnych Kas oszczędności na dzień 1. I. 1932 r.

Ze względu na opieszałość niektórych komunalnych kas oszczędności w nadsyłaniu centralnym władzom nadzorczym bilansów netto za rok 1931 — dane statystyczne o działalności K. K. O. za tenże 1931 rok zostały ogłoszone ze znacznym opóźnieniem. Tem niemniej zapoznanie się z wynikami cyfrowymi z tego okresu, aczkolwiek opóźnione, jest jednak dość interesujące, skoro się zważy, że rok 1931 obfitował w szereg niespodzianek w dziedzinie finansowej.

Załamaniem się szeregu poważnych instytucji finansowych w Austrii i Niemczech nie pozostało bez wpływu i na nasze instytucje finansowe, a w pewnym stopniu odbiło to się ujemnie również i na komunalnych kasach oszczędności, głównie miejskich. Lipiec roku 1931 był miesiącem przełomowym w działalności komunalnych kas oszczędności od chwili ustabilizowania się naszej waluty złotowej. Rok rocznie bilanse komunalnych kas oszczędności wykazywały znaczny wzrost wkładów oszczędnościowych. Istniała stała tendencja zwiększania się zgromadzonych w tych instytucjach oszczędności. Dopiero lipiec 1931 r., wskutek wspomnianych przyczyn i nieuzasadnionego

popłochu, jaki wynikł u nas wśród rzeszy wkładców, wykazał poważne zmniejszenie się ogólnej sumy wkładów oszczędnościowych na kwotę około 20 milionów złotych. W następnych kilku miesiącach, aczkolwiek zwolna nastąpiło znaczne uspokojenie wśród wkładców; wkłady oszczędnościowe w dalszym ciągu obniżały się i dopiero pod koniec tego roku zdołano osiągnąć równowagę, aby w roku 1932 ugruntować zaufanie ciułaczy i stworzyć mocne podstawy do dalszego wzrastania ogólnej sumy gromadzonych oszczędności w k. k. o.

Mimo to, komunalne kasy oszczędności w swej ogólnej liczbie, dzięki „saldom plusowym” w pierwszym półroczu 1931 r., zdołały zamknąć tenże rok 1931 w zakresie wkładów oszczędnościowych pewną nieznaczną nadwyżką.

Zaznaczyć należy, iż zjawisko odpływu wkładów oszczędnościowych najaskrawiej występowało w większych kasach oszczędności Małopolski, a w znacznie mniejszym stopniu na innych terenach Polski.

Jak wykazują dane statystyczne za rok 1932 i z pierwszych miesięcy 1933 r. — wkłady oszczędno-

W-1749/78/196

ściowe w komunalnych kasach oszczędności, pomimo niezmiernie ciężkich warunków gospodarczych w kraju, w dalszym ciągu wzrastają, aczkolwiek w tempie dość powolnym.

Niezmiernie groźną staje się w ostatnich czasach dla K. K. O. b. słaba wypłacalność ich dłużników. W szczególności daje się to odczuwać w powiatowych komunalnych kasach oszczędności, współpracujących bezpośrednio z ludnością wiejską. Cały szereg ustaw i rozporządzeń ostatnio wydanych, a mających na celu ochronę zadłużonych warsztatów rolnych przed naporem wierzycieli, przyczynił się w przeważającej mierze niemal do całkowitego zamrożenia kredytów udzielonych przez te kasy rolnikom. Sprawa ta w dużym stopniu komplikuje się na terenie tych kas, które w znacznym stopniu obsługiwały ludność wiejską kredytem zaciągniętym w Państwowym Banku Rolnym.

Państwowy Bank Rolny zmuszony do terminowej spłaty zobowiązań względem swoich wierzycieli, naciskał i nadal naciska kasy oszczędności do terminowej spłaty pobranych kredytów, a właściwie nie tyle pobranych, jak raczej przeprowadzonych kredytów na własne ryzyko kas, a kasy te nie mogąc zmusić swoich dłużników wiejskich do uregulowania zadłużeń, znajdują się niemal w sytuacji bez wyjścia. Obecnie szereg powiatowych komunalnych kas oszczędności uważa bowiem, iż spłata 100% od zaciągniętych pożyczek przy spłacie chociażby drobnej części należnej w terminie raty przez ich dłużników — jest dla danej kasy już wcale dobrą operacją i możliwie najpomyślniejszym wyjściem z tej trudnej sytuacji.

Ten stan rzeczy zbyt długo przedłużać się nie może. To też z dużym zainteresowaniem jest oczekiwane wykonanie ustawy z dnia 24 marca r. b. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzycielności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211). Jak wiadomo Skarb Państwa przeznacza na tę akcję w postaci pomocy pieniężnej 75 milionów złotych dla spółdzielni kredytowych, komunalnych kas oszczędności, gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych, Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie, Centralnej Kasy Spółek Rolniczych, Krajowej Kasy Pożyczkowej w Toruniu (obecnie przekształconej na 1-szą Wojewódzką Komunalną Kasę Oszczędności), Ukraińskiej Szczadnicy w Przemyślu, przedsiębiorstwom bankowym, wymienionym w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17.3.1928 r. prawie bankowem (Dz. U. R. P. Nr. 34/321) oraz bankom państwowym.

Biorąc pod uwagę tę powódź różnych instytucji wyżej wymienionych, nie należy zbyt się łudzić, aby pomoc Skarbu Państwa mogła w większym stopniu upłynić zamrożone kredyty w komunalnych kasach oszczędności. Przedewszystkiem z pomocy tej skorzystają instytucje finansowe państwowe.

Tak więc sytuacja w tym zakresie pozostaje w dalszym ciągu niewyjaśniona. Jesteśmy zdania, że w znacznym stopniu możnaby tę sprawę rozwikłać, gdyby komunalnym kasom oszczędności udzielono prawa ściągania ich należności w trybie przepisanych

w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342). Wiemy bowiem, iż mimo niewątpliwie trudnej sytuacji na wsi, na spłatę 100% przy chociażby drobnej spłacie pożyczki, stać niejednego rolnika. Skoro go chronią ustawy przed egzekucją, a pokątny doradca pouczy jak te przepisy można wykorzystać, to nie płaci wcale.

Komunalne kasy oszczędności w pewnych wypadkach mogłyby zmusić dłużnika do spłaty długu, lecz wówczas, wobec konieczności dopuszczenia do licytacji całego majątku, gdyż zasadniczo ruchomości oddzielnie od majątku nieruchomego w zasadzie nie mogą być obecnie zajmowane, dłużnik taki, zwłaszcza drobny rolnik, mógłby być kompletnie zrujnowany, zważywszy na znaczne koszty sądowe związane z przeprowadzeniem sprawy i licytacji. Komunalne kasy oszczędności jako instytucje społeczne w wyjątkowych jedynie wypadkach doprowadzają do tej ostateczności. Gdyby im dano możliwość zajmowania ruchomości (w szczególności inwentarz żywy), wówczas nie niszcząc kredytobiorcy, mogłyby go zmusić do dotrzymania przyjętych zobowiązań chociażby częściowo, oczywiście przy uwzględnieniu istotnych możliwości płatniczych pożyczkobiorcy.

Jest rzeczą nie do pomyślenia, aby powiatowe komunalne kasy oszczędności, wyłonione ze środowiska wiejskiego i zarządzane przez organa, w skład których wchodzi właśnie rolnicy, miały na celu niszczenie stanu rolniczego.

Życzyłby sobie należało, aby centralne władze nadzorcze, przy opracowywaniu projektu noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 13.4.1927 r. o k. k. o., wzięły pod uwagę możliwość przyznania komunalnym kasom oszczędności wspomnianego wyżej uprawnienia do dokonywania egzekucji należności w trybie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 o postępowaniu przymusowem w administracji, chociażby w tym zakresie jakto proponuje Związek Związków Komunalnych Kas Oszczędności w wysuwanych zmianach do powołanego wyżej rozporządzenia o k. k. o., a więc do wysokości — 1.000 złotych.

Powracając do omówienia wyników osiągniętych przez komunalne kasy oszczędności za rok 1931 należy stwierdzić, że jak wykazuje niżej zamieszczona tabela, wkłady oszczędnościowe w tymże roku w stosunku do roku 1930 wzrosły o kwotę zgórá 17 milionów złotych, czyli w przybliżeniu zaledwie o 3%, przy czem ogólna liczba wkładów wzrosła w tymże czasie o prawie 45 tysięcy osób. Pożyczki udzielone wzrosły o nieznaczną stosunkowo kwotę 10 milionów złotych; redyskonto o 1,5 milj. zł., a fundusze własne (kapitał zakładowy i fundusze zasobowe) o zgórá 3 milj. złotych. Ogólna suma kredytów zaciągniętych przez komunalne kasy oszczędności wyniosła prawie 72 miliony zł.. Suma ta wykazuje ostatnio stałą tendencję zniżkową, gdyż tak instytucje finansowe państwowe, jak inne, ograniczały i ograniczają nadal w znacznym stopniu kredyty, i to zresztą nietylko dla komunalnych kas oszczędności, lecz wogóle dla wszystkich instytucji i osób fizycznych.

O G Ó L N E Z E S T A W I E N I E
stanu rachunków w Komunalnych Kasach Oszczędności (powiatowych i miejskich)
na dzień 31 grudnia 1931 roku

L. p.	W o j e w ó d z t w o	Liczba kas po- wiatowych	Liczba kas miejskich	Liczba będą- cych w oblięgu książeczek oszczęd- ności osób- fi zycznych	Wkłady na książeczki oszczędnoś- ciowe	Pożyczki udzielone przez k a s ę		Redy:konto weksli	Kapitał zakładowy	Fundusz rezerwowy	Kredyty udzielone Kasie
						ogółem	w tem hipoteczne				
1	Białostockie	13	2	28.431	4.109.679	8.985.601	195.404	1.842.338	951.000	232.881	2.264.886
2	Kieleckie	17	1	31.250	11.017.439	18.104.613	499.035	2.238.714	1.556.217	387.711	3.718.256
3	Krakowskie	15	13	163.267	131.675.715	127.034.025	45.158.512	7.345.125	160.000	12.978.160	2.242.587
4	Łubelskie	19	—	42.310	7.054.591	14.126.729	283.323	1.830.841	1.672.000	204.302	4.514.752
5	Lwowskie	24	13	170.981	92.829.865	99.235.741	20.776.298	4.962.679	273.400	5.773.124	3.367.083
6	Łódzkie	12	6	22.464	4.913.897	7.732.126	206.043	928.937	1.152.882	137.909	1.295.209
7	Nowogródzkie	8	—	5.865	892.392	4.677.217	—	581.470	316.591	61.843	2.847.315
8	Poleckie	9	—	11.338	1.218.732	3.777.225	119.274	617.731	339.000	62.165	1.625.940
9	Pomorskie	17	23	102.112	33.484.554	66.337.984	8.012.318	9.012.752	4.544.471	4.275.592	15.396.662
10	Poznańskie	34	50	207.120	91.213.115	102.391.402	14.128.711	13.143.197	1.571.375	10.948.485	13.875.082
11	Stanisławowskie	13	5	39.879	18.189.969	23.427.427	648.888	5.551.894	197.163	1.920.840	973.493
12	Śląskie	6	12	100.753	91.340.595	98.760.286	49.506.189	3.335.859	246.361	5.562.070	9.342.325
13	Tarnopolskie	15	2	25.461	8.575.880	12.505.369	541.533	2.402.739	395.720	860.410	1.573.771
14	Warszawskie	22	5	47.585	16.023.224	21.206.573	1.319.426	2.238.070	1.805.225	356.305	2.426.394
	m. st. Warszawa	—	1	59.316	47.716.114	38.183.249	18.436.288	—	250.000	1.559.986	923.097
15	Wileńskie	7	1	7.613	5.199.129	8.834.115	30.525	277.068	375.000	166.847	2.801.531
16	Wołyńskie	11	4	19.317	1.686.439	6.591.429	210.239	429.521	863.417	262.592	2.735.577
	Stan na dzień 31.XII.1931 r.	242	138	1.085.062	567.141.329	661.911.118	160.072.013	56.738.943	16.669.824	45.751.230	71.923.466
	Stan na dzień 31.XII.1930 r.	239	136	1.040.138	549.765.583	651.788.692	135.578.564	55.227.414	16.381.019	42.837.610	
	Wzrost względnie ubytek na dzień 31.XII 1931 r.	+ 3	+ 2	+ 44.924	+ 17.375.746	+ 10.122.425	+ 24.493.449	+ 1.511.528	+ 288.804	+ 2.913.619	

Możliwości gospodarki drogowej w latach najbliższych

I. Zwiększenie zakresu stosowania świadczeń w naturze.

Bezpłatne świadczenia w naturze, zgodnie z ustawą drogową, mogą być dotychczas stosowane tylko na drogach gminnych. Pożądanem byłoby przeto w okresie najbliższym umożliwić stosowanie szarwarku i na innych drogach przez znówelizowanie ustawy drogowej. Wtedy szarwark mógłby wydatnie zmniejszyć koszty gotówkowe utrzymania i budowy dróg; ponieważ przy konserwacji dróg robocizna niefachowa i przewozy konne wynoszą około 30%, a przy budowie około 40% ogólnego kosztu, więc rozszerzając stosowanie szarwarku na drogi wyższych kategorii, zmniejszonymi wydatki gotówkowe dość znacznie.

Wydatki wyniosą:

Drogi państwowe	
Utrzymanie dróg	Budowa nowych dróg
$0,7 \times 51.200.000 = 35.840.000$	$0,6 \times 3.000.000 = 1.800.000$
Razem 37.640.000 zł.	

Drogi samorządowe	
Utrzymanie dróg	Budowa nowych dróg
$0,7 \times 65.900.000 = 46.130.000$	$0,6 \times 7.500.000 + 600.000 = 5.100.000$
Razem 51.230.000 zł.	

Czyli zastosowanie szarwarku obniży koszty gotówkowe o $128.200.000 - 88.870.000 = 39.330.000$ zł.,

39.330.000

co stanowi wartość $\frac{39.330.000}{2} = 19.665.000$ robotniko-dniówek, ilość ta nie obciąża zbyt niu ludności.

II. Spółki drogowe.

Spółki drogowe mogą być zawiązywane przez zainteresowane osoby fizyczne lub zbiorowe w celu

budowy i utrzymania dróg i mostów, jeżeli odnośne instytucje, obowiązane do budowy i utrzymania tych dróg lub mostów, nie mają możliwości z braku środków zadość uczynić swym obowiązkom. Wtedy członkowie spółek drogowych przejmują na siebie obowiązki szerszego ogółu. Motywem powstania spółki drogowej jest własny interes członków spółki, który każe im ponosić pewne ofiary materialne, które jednak podnoszą wartość ich majątku, ułatwiają zbyt produkcji i w końcu dają nawet zyski, pokrywając z nadwyżką poniesione na budowę czy utrzymanie drogi ciężary.

Mała ilość powstających spółek tłumaczy się albo nieświadomością ludności, albo brakiem środków; z pierwszym czynnikiem, hamującym rozwój spółek drogowych, można walczyć odpowiednią propagandą, z drugim — odpowiednią pomocą finansową w formie pożyczek czy zapomóg.

Do dnia 1 stycznia 1932 r. powstało na całym obszarze Rzeczypospolitej (bez Śląska) 152 spółki; powstawały one stopniowo:

w r. 1922 — 1 spółka	w r. 1927 — 13 spółek
„ 1923 — 2 „	„ 1928 — 24 „
„ 1924 — 3 „	„ 1929 — 40 „
„ 1925 — 4 „	„ 1930 — 38 „
„ 1926 — 7 „	„ 1931 — 19 „

Z przytoczonych liczb widać, że powstawanie spółek drogowych jest też uzależnione od konjunktur gospodarczych.

Wszystkie spółki drogowe wykonały 462 km. robót ziemnych i ułożyły jezdnie kamienne na 386 km. kosztem 11.585.505 zł. i 770.595.500 mk. Z zestawienia źródeł pokrycia wydatków spółek drogowych widać, że około 70% całkowitych wydatków pokrywają spółki ze swoich funduszy, a pozostałe 30% z pożyczek i zapomóg. Liczby te jednak w różnych spółkach wahają się dość znacznie, jak to widać z poniżej zamieszczonej tablicy:

Województwo		Ogólny wydatek zł.	w t e m			
			ze składek członków zł.	%	z pożyczek zł.	z zapomóg zł.
Białostockie	14	2 084.124	1.441.146	70%	285.457	357.521
Kieleckie	12	2.836.911	2.140.346	76%	293.045	403.520
		+ 770.540.000 mk.	+ 770.540.000 mk.			
Krakowskie	7	460.461	150.309	33%	1.218	308.934
Lwowskie	5	212.502	181.598	86%	—	30.902
Lubelskie	57	2 523.119	1.477.587	59%	16.189	1.029.343
Łódzkie	17	1.147.446	669.202	58%	3.157	475.087
Poleskie	3	32.330	—	0%	—	32.330
Pomorskie	4	246.877	162.964	66%	2.000	81.913
Poznańskie	4	180.577	180.577	—	—	55.000 mk.
		+ 55.000 mk.				
Stanisławowskie	4	167.715	118.660	71%	8.000	41.115
Warszawskie	23	1.659.789	989.466	60%	256.541	413.782
Wileńskie	1	7.952	5.702	72%	—	2.250
Wołyńskie	1	25.702	—	0%	—	25.702

Z tego zaznajomienia się ze sprawą spółek drogowych wynika, że spółki wymagają pomocy z zewnątrz, należy dążyć do rozwoju spółek, ale należy je traktować tylko jako sposób stosunkowo nieznacznego zwiększenia sieci drogowej. Spółki nie mogą być czynnikiem zastępującym w dużym stopniu samorządy i Państwo w dziedzinie rozbudowy dróg, a tembardziej w czasach kryzysu, ponieważ ich istnienie i działalność najzupełniej zależne są od konjunktury i możliwości posługiwania się pożyczkami i korzystania z zapomóg tak państwowych, jak i samorządowych.

III. Wyzyskanie Funduszu Pracy.

Fundusz Pracy właściwie gospodarce drogowej samorządowej w skali ogólnopństwowej żadnych korzyści nie da, bo w najlepszym razie na drogi zwróci tylko to, co pobierze od samorządów w postaci 5% od ich budżetów. Ponieważ bowiem w myśl zaleceń władz nadzorczych samorządy mają pokrywać wpłaty do Funduszu Pracy z opłat drogowych, więc drogi w najlepszym wypadku otrzymają od Funduszu Pracy to, co poprzednio wpłaciły. Co się zaś tyczy możliwości pobierania zaległych podatków w naturze (materiałami na drogi), to już przed wprowadzeniem Funduszu Pracy samorządy ten sposób stosowały w stosunku do podatków samorządowych i nadal stosować go niezawodnie będą. Gospodarka drogowa państwowa może korzystać z Funduszu Pracy, ale ponieważ w myśl zasad podanych przez zarząd Funduszu kredyty przyznawane z Funduszu Pracy mogą być obracane wyłącznie na robociznę, więc w razie umożliwienia stosowania świadczeń w naturze na drogach państwowych, Fundusz Pracy dałby możliwość wykonywania prac tylko w tych okresach, gdy świadczeń w naturze stosować nie można. Gdyby zaś liczyć tylko na Fundusz Pracy bez wprowadzenia szarwarku i jeżeli środków z Funduszu Pracy i dalej można będzie używać tylko na robociznę i to tylko przy budowach i przebudowach, a nie przy konserwacji, to Fundusz Pracy nie uchroni dróg od dewastacji. Z powyższego wynika, że należy dążyć, by zasada dotychczasowa używania Funduszu Pracy tylko na roboty budowy nowych dróg i przebudowy gruntownej starych była jaknajprędzej zmieniona, bo utrzymanie istniejących dróg jest zadaniem ważniejszym nawet, niż budowa nowych.

Jeżeli Fundusz Pracy będzie mógł być używany nadal do opłacania tylko robocizny i przy robotach konserwacyjnych na drogach państwowych, to dla umożliwienia wykonania programu minimalnego musiałby ten fundusz przeznaczyć na drogi państwowe conajmniej 17.000.000 zł. rocznie, a Skarb Państwa musiałby pokryć pozostałe 38.000.000 zł. na materiały — część w postaci gotówki, a część w postaci upoważnienia do pobierania materiałów na rachunek zaległych podatków; czyli asygnowanie tylko kredy-

tów z Funduszu Pracy (wyłącznie na robociznę), nie rozwiąże sprawy dróg państwowych.

Państwowy fundusz drogowy.

Państwowy fundusz drogowy w zasadzie winien być używany tylko na przystosowanie dróg do intensywnego ruchu samochodowego t. j. na budowę ciężkich nawierzchni na odcinkach o silnym ruchu i stałych mostów na tychże odcinkach P. F. D. daje możliwość zracjonalizowania tej części gospodarki drogowej, bo umożliwia zaciąganie zobowiązań i w ten sposób daje możliwość przebudowywania dłuższych odcinków, zmniejszając odrazu znacznie fundusze wydawane na nieracjonalne i drogie utrzymywanie odcinków nieprzystosowanych do intensywnego ruchu samochodowego i przez ten ruch ogromnie niszczone. Państwowy Fundusz Drogowy w żadnym razie nie powinien być używany na utrzymanie dróg, a tylko na spłatę zobowiązań za modernizację dróg. Wysokość zobowiązań P. F. D. musi być zależna od wysokości wpływów (obecnie stan taki już obserwujemy).

Dotacje państwowe.

Z rozpatrzenia wszystkich możliwych środków, które mogą być użyte w gospodarce drogowej należy wywnioskować, że tak ze względów gospodarczych, jak i obrony kraju, Skarb Państwa nie może być zwolniony od pokrywania pewnych wydatków na drogi zarówno państwowe, jak i samorządowe. A więc w budżecie państwowym musi się znaleźć conajmniej kwota około 38.000.000 zł. na materiały potrzebne do utrzymania dróg państwowych, jeżeli robocizna będzie mogła być pokryta przez Fundusz Pracy lub przez świadczenia w naturze. Sprawę tę należy jasno postawić i stwierdzić, że jeżeli środki potrzebne na utrzymanie dróg będą, to i drogi będą możliwe do przejazdu, a jeżeli środków nie będzie, to i drogi zrujnują się ostatecznie. To zaś byłoby bardzo groźne dla życia gospodarczego, a jeszcze groźniejsze dla obrony kraju.

Wysuwane niekiedy projekty zdeklasowania pewnej ilości dróg państwowych i przekazania ich samorządom nie rozstrzygają sprawy, bo samorządy otrzymawszy zdewastowane drogi bez możliwości uruchomienia dodatkowych źródeł pokrycia wydatków na ich utrzymanie, nie będą mogły utrzymać należycie tych dróg. Znamiennym jest fakt, że Francja, nie bacząc na deficytowy budżet zeszłoroczny, przeznaczyła w budżecie tegorocznym 1.249.220.000 franków na cele drogowe i jednocześnie upaństwawia około 40.000 kilometrów dróg samorządowych.

Inż. L. Borowski.

Organizacja pracy w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

Wyjątkowo trudne położenie gminnych kas p. o. w czasie obecnego kryzysu gospodarczego, zmusza je do zwrócenia większej uwagi na usprawnienie swej działalności, na co dotychczas niewiele uwagi poświęcano i dlatego techniczne warunki pracy wiele pozostawiały do życzenia.

Jedynym przewodnikiem w organizowaniu pracy kasy oraz jej aparatu biurowego jest okólnik Nr. 89 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 1925 r. Okólnik ten, jako poprzedzający rozwój nowych gminnych kas, nie mógł wyczerpać wszelkich zagadnień organizacyjnych, związanych z ich prowadzeniem, gdyż dopiero w dalszym rozwoju gminnych kas wyjaśniają się ich potrzeby i braki organizacyjne i zarysowują sposoby załatwienia.

Opierając się na doświadczeniu własnym kas i doświadczeniu innych instytucji kredytowych, należy poddać rewizji organizację i metody pracy.

Korzyści dobrze zorganizowanej pracy są wielorakie.

Nazewnątrz kasa pozyskuje większe zaufanie swej klienteli, co stanowi głównie o jej powodzeniu. Interesant, widząc ład i porządek i będąc dobrze i przecznie obsłużony i poinformowany, jest najlepszą reklamą jej wartości i nieomieszka swojemi spostrzeżeniami podzielić się ze znajomymi.

Nawewnątrz sprawność aparatu organizacyjnego obniża koszty prowadzenia przy podniesieniu wydajności pracy, pozwala skrócić czas pracy organów kasy i personelu, podnosi wartość tej pracy we własnym przekonaniu i daje poczucie należyte spełnione obowiązku.

Przejdę kolejno poszczególne zagadnienia tak, jak się one przedstawiają w normalnym przebiegu czynności kasy wobec klientów.

Przedewszystkiem sprawa lokalu i jego urządzenia zewnętrznego i wewnętrznego. Spróbujmy obecnie odszukać lokal gminnej kasy. Jeżeli znamy stosunki gminne, szukać będziemy kasy przy urzędzie gminnym. Jeżeli nie znamy tych stosunków, możemy obejść całą wieś, lub osadę i nie znajdziemy często żadnego zewnętrznego znaku istnienia kasy. Prawda, że wielu mieszkańców gminy może wskazać lokal kasy, lecz interesanci nie powinni mieć najmniejszej trudności w poszukiwaniu tego lokalu, ale odwrotnie lokal kasy powinien się rzucać każdemu przechodniowi w oczy i przypominać istnienie kasy.

Następnie kasy mieszczą się przeważnie „kątem“ w lokalu urzędu gminnego, również „kątem“ w jego kasie ogniotrwałej, często bez jakichkolwiek własnych sprzętów i mebli. Księgi kasy ulokowane częściowo w szafie, częściowo na półkach, rzadziej w kasie ogniotrwałej urzędu gminnego, są niejednokrotnie dostępne dla osób postronnych. W dniu posiedzeń zarządu i urzędowania kasy zajmuje się biurko sekretarza gminy, lub jakiś inny chwilowo wolny stolik. Omawianie poufnych spraw i ich decydowanie bez udziału osób postronnych, jest prawie wykluczone, a obrady przerywane są wejściem interesantów gminy.

Ten stan rzeczy wymaga naprawy.

Nad lokalem kasy winien znajdować się średnich wymiarów szyld z firmą kasy, estetycznie i trwale wykonany na blasze lub drzewie. Oprócz tego należałoby umieścić kilka trwałych szyldów na terenie gminy, w najruchliwszych miejscach i instytucjach. Treść tych szyldów mogłaby być następująca: „Gminna Kasa Pożyczkowo - Oszczędnościowa w jest własnością wszystkich mieszkańców gminy. Umieszczajcie w niej Wasze oszczędności, zabezpieczajcie ustawową odpowiedzialność gminy całym majątkiem i dochodami“.

Na tymże szyldzie można również podać dni i godziny urzędowania kasy i przyjmowania przez nią wkładów, a także miejsca utworzonych zbiornic dla wkładów i nazwiska osób upoważnionych do zbierania wkładów.

Pierwszym warunkiem prawidłowego urzędowania kasy jest posiadanie własnego, przynajmniej jednopokojowego lokalu, przedzielonego barjerą na dwie części. Pierwsza dla klientów z ławą do oczekiwania. Barjera powinna posiadać kłapę podnoszoną dla ułatwienia klientom pisania lub jeszcze lepiej winien w tej części lokalu stać mały stolik i krzeselko. W drugiej części pokoju znajdować się powinny: przynajmniej jeden stół typu biurowego z zamykanymi szufladami, dalej skromna szafa biurowa dobrze zamykana, następnie najważniejszy sprzęt — kasa ogniotrwała, najlepiej stalobetonowa małego typu, wreszcie kilka krzesełek i inne drobne niezbędniejszą sprzęty, jak liczydła, linja, kosz do śmieci i t. d. Na ścianach urzędowe portrety i jeżeli to możliwe poważne reprodukcje artystyczne, dalej stosowne napisy oraz plakaty dobrze przypięte i utrzymywane. Porządek i czystość lokalu winna być wzorowa. Zawartość kasy ogniotrwałej (gotówkę, portfel wekslowy), należy ubezpieczyć od kradzieży z włamaniem.

Gdyby ze względu na szczupłość lokalów urzędów gminnych, niemożliwe było otrzymanie pokoju do wyłącznego użytku kasy, należy taki pokój wynająć w domu prywatnym w najbliższym sąsiedztwie urzędu gminnego.

Sprzęty można nabywać stopniowo, jednak koniecznie. W tym celu gmina, organizująca kasę, powinna przewidzieć i utworzyć — oprócz kapitału zakładowego — fundusz organizacyjny w wysokości od 800 do 1.000 zł. Dla kas już rozwiniętych najlepiej mogą być użyte częściowo czyste zyski (do 40%), po obowiązkowym przelaniu 60% tych zysków na kapitały własne.

Dnie i godziny urzędowania kasy winny być ściśle przestrzegane, nawet gdyby ruch interesantów był słaby, żaden bowiem interesant nie powinien odejść niezadowolony. Tego wymaga powaga i solidność kasy.

Jeżeli chodzi o wkładców, należałoby w miarę możliwości ułatwić im dostęp do kasy nawet codziennie, oprócz okresów robót polnych. Wogóle interesant winien być załatwiony niezwłocznie, przesiadywanie

jego w godzinach urzędowania w lokalu kasy bez konieczności jest nieposzanowaniem zarówno jego czasu, jak również przeszkodą dla biegu pracy personelu, a przy szczupłości lokalu jest także niewskazane ze względów higienicznych.

Łączność kasy z mieszkańcami gminy można osiągnąć we właściwy sposób, jeżeli na to pozwalają rozwój i środki kasy, przez urządzenie w godzinach wieczorowych czytelnicy, pogadanki i odczytów, a w dalszym rozwoju biblioteki i sali rozrywek, jak radio, gry towarzyskie, widowiska, zabawy taneczne, jednak z bezwzględnym wykluczeniem alkoholu, co nie licowałoby z powagą kasy. Na wydatki powyższe można przewidzieć w budżecie kasy pewne sumy, zaś możliwe stąd zyski przeznaczać na cele społeczne, gospodarcze, oświatowe i propagandę oszczędnościową.

Wszelkie sprawy dotyczące pożyczek lub innych wypłat kasy, zarząd winien omówić przed każdym rozpoczęciem urzędowania i w żadnym razie nie omawiać lub decydować spraw dopiero w obecności interesanta. Wypraszenie interesantów dla omówienia takich spraw jest nieprzyjemne i niepraktyczne.

Środki kasy i wola ustawodawcy dostarczenia mieszkańcom gminy taniego kredytu ograniczają wydatki kasy i wskazują na potrzebę najlepszego wykorzystania pracy rachmistrza i organów kasy. Należy przeto usunąć wszystko, co pracę komplikuje, a co nie jest konieczne ze względów ustawowych.

Urzędowanie należy odbywać w sposób harmonijny i zespolony, przy należytych podziale pracy pomiędzy urzędujących członków zarządu i rachmistrza. Przedewszystkiem co do pracy rachmistrza, to polega ona na należytem zorganizowaniu pracy biurowej, zgodnie z nałożonymi nań obowiązkami w § 16 regulaminu dla zarządu.

Druki i formularze układać w szafie w kolejności ich użytkowania, aby nie było trudności w ich odszukaniu. Dla oszczędności miejsca mogą być umieszczone pionowo i przedzielone kartonami ze stosownymi napisami. Nowe książeczki oszczędnościowe i wycofane przechowywać należy porachowane i zamknięte. Książeczki wycofane można po roku niszczyć.

Jeżeli kasa mieści się w oddzielnym od urzędu gminnego lokalu, pożądane byłoby — o ile rozwój i środki na to pozwalają — posiadanie własnej maszyny do pisania. W każdym razie należy zapewnić sobie nadal korzystanie z maszyny urzędu gminnego.

Korespondencja kasy powinna być możliwie zwięzła, treściwa i krótka. Otrzymałą przez kasę korespondencję, o ile nie dotyczy spraw zastrzeżonych dla zarządu i zobowiązań, rachmistrz załatwia odręcznie, przyczem należałoby stemplować całą otrzymaną korespondencję stosowną pieczęcią — datownikiem. Ważniejszą korespondencję należy omówić i załatwić na najbliższem posiedzeniu zarządu.

Używanie dziennika przy niewielkiej korespondencji, jaką prowadzi kasa, nie jest potrzebne, wystarczy założenie do teczki lub skoroszytu korespondencji wchodzącej grubszej wkładki, na której notuje się kolejne numery wchodzących listów, które następnie, w miarę załatwienia, zostają skreślone, a pisma włożone do segregatorów lub skoroszytów załatwionej korespondencji. Zarówno segregator, jak skoroszyt jednakowo nadają się dla tego celu. Ze względów

oszczędnościowych należy pierwszeństwo oddać skoroszytowi.

Ilość segregatorów lub skoroszytów, używanych w kasie do przechowania korespondencji, może być ograniczona. Wystarczy jeden skoroszyt do zwykłej korespondencji. Aby jednak łatwiej odszukać korespondencję z poszczególnymi instytucjami, z którymi łączy kasę częstsze stosunki, można skoroszyt przełożyć wkładkami z mocnego aktowego papieru z wypisaniem wzdłuż brzegu wkładki firmy lub osoby, oraz założyć wkładkę na różne instytucje i osoby.

Korespondencja zarówno wchodząca i wychodząca, dotycząca jednej i tej samej sprawy, winna być umieszczona razem w chronologicznej kolejności.

Drugi skoroszyt należy zastosować do wszelkich pieniężnych dokumentów, jak promesy, rachunki, wyciągi z kont, pokwitowania, umowy pieniężne i t. p., przyczem i tu można zastosować wkładki dla poszczególnych instytucji i osób.

Trzeci skoroszyt należy zastosować do sprawozdań rocznych i innych kasy, do protokołów z lustracji Państwowego Banku Rolnego i do protokołów rewizyjnych władz nadzorczych kasy, wreszcie protokołów rewizyjnych komisji rewizyjnej kasy.

W kasach, które stosują u siebie zamiast dotychczasowej księgi zgłoszeń — deklaracje pożyczkobiorców, potrzebny będzie czwarty skoroszyt o specjalnie mocnej konstrukcji do przechowywania tych deklaracji w kolejności zgłoszeń. O ile pierwszy i trzeci skoroszyty mogą być przechowywane w zwykłej szafie, o tyle skoroszyty: drugi z dokumentami i czwarty z deklaracjami pożyczkobiorców należy przechowywać — poza godzinami urzędowania — w kasie ogniotrwałej.

Książki rachunkowe kasy, jak asygnarjusz, dziennik-główna, księga pożyczek, ks. wkładek, winny być oparowane przez wydział powiatowy. Aby uniknąć niszczenia książek (zniszczona bowiem książka obrzydza pracę i robi złe wrażenie na klientach), należy je prowadzić czysto i bez podskrobywania, nasuwającego zwykle różne podejrzenia. Po zakończeniu urzędowania książki należy niezwłocznie chować.

Z książek rachunkowych kasy, asygnarjusz i dziennik-główna winny być przechowywane w kasie ogniotrwałej. Pozostałe książki można przechowywać w zwykłej zamykanej szafie. O ile kasa korzysta z kasy ogniotrwałej urzędu gminnego, wszystkie książki kasy mogą być przechowane w szafie, jednak należy zamknąć. Przy przechowaniu części książek we własnej ogniotrwałej kasie, do ogólnej części tej kasy winien mieć zapewniony dostęp również rachmistrz. Tylko skrytka w kasie do przechowania gotówki i portfela wekslowego, nie może być dostępna dla rachmistrza.

Operacje z każdego dnia urzędowania kasy należy niezwłocznie wciągać w tym samym dniu do wszystkich książek, w jakim dana operacja była dokonana. Wszelkie zaległości są niedopuszczalne, łatwo bowiem w tych warunkach mogą wkraść się niedokładności. Prowadzenie i sprawdzanie książek rachunkowych powinno być zgodne ze szczegółową instrukcją rachunkową.

Przy prowadzeniu rachunkowości rachmistrz po-

winien ułatwiać sobie pracę przez prowadzenie odpowiednich skorowidzów, jak np. dla wkladców, pożyczkobiorców i t. p., a przy większych operacjach terminatkę wekslową.

W szczególności przechowywanie portfeli wekslowego w wielu kasach nasuwa poważne uwagi. Część kas stosuje oddawna portfele wekslowe, inne przewiązują tylko ponumerowane paczki weksli i skryptów dłużnych. Weksle w paczkach załamują się i szybko niszczą. Stwierdza to brak należytego zrozumienia wśród organów kasy znaczenia weksla.

Wszystkie kasy powinny bezwzględnie wprowadzić użycie portfeli wekslowych do przechowywania

weksli. Posiadane weksle należy numerować ołówkiem w lewym górnym rogu numerem konta pożyczkobiorcy, a następnie stosownie do miesiąca zapadnięcia terminu pożyczki wkładać do odpowiedniej przegródki portfeli. O ile weksle wybiegają terminami poza rok bieżący, należy posiadać drugi portfel dla roku przyszłego. Koszt nabycia takich portfeli sięga zaledwie kilku złotych.

Kasa powinna zawsze posiadać dostateczną ilość czystych weksli o różnej opłacie stempłowej, aby ułatwić pożyczkobiorcom ich wystawianie bez nadpłaty.

J. Długokęcki.

Przegląd orzecznictwa

W SPRAWIE PODATKU WYRÓWNAWCZEGO.

Płatnikowi przysługuje prawo podnoszenia przeciw wymiarowi podatku wyrównawczego zarzutów, jeśli przy obliczeniu deficytu na którego pokrycie ma służyć dochód z tego podatku, uwzględniono wbrew przepisowi art. 2 ust. 1 ustawy z 20 marca 1931 r., Dz. Ust. poz. 172, wydatek nadzwyczajny, mimo że deficyt opiera się na budżecie gminy, zatwierdzonym przez właściwą władzę nadzorczą.

(Wyrok z dn. 27 kwietnia 1933 r. L. rej. 9742/31).

Maurycy Zamoyski w Klemensowie wniósł od wymiaru podatku wyrównawczego za rok 1931/32 na rzecz gminy Kawęczyn w kwocie 8.220,62 zł. odwołanie, w którym, zwalczając wymiar, dowodził, że ogólna suma podatku wyrównawczego nie może przewyższać deficytu budżetowego, wynikającego z zestawienia dochodów i wydatków zwyczajnych, tymczasem budżet gminy Kawęczyn na rok 1931/32 zawiera pozycje wydatków, których gmina przy budżecie deficytowym nie ma obowiązku pokryć jak na przykład zasiłek dla Związku strzeleckiego w kwocie 550 zł., wpłatę na kapitał zakładowy gminnej kasy pożyczkowej, należącą do kategorii wydatków nadzwyczajnych, w kwocie 1.000 zł., wydatek na straż ogniową w kwocie 3.000 zł., składki na cele dobroczynne w kwocie 465 zł. i wydatek nadzwyczajny na pokrycie kosztów założenia rejestrów meldunkowych i na budowę budynku szkolnego w kwocie 5.000 zł. Po potrąceniu powyższych wydatków od ogólnej kwoty podatku wyrównawczego 45.970 zł., przypadającej do podziału między poszczególnych płatników, kwota ta ulegnie zmniejszeniu do 35.055 zł., a w ślad za tem winien również ulec zmniejszeniu wymierzony podatek z kwoty 8.220,62 zł. do kwoty 6.254,76 zł.

Wydział Powiatowy w Janowie lubelskim decyzją z dnia 27 sierpnia 1931 r. L. 2183 odwołania płatnika nie uwzględnił, zaznaczając w motywach z powołaniem się na § 53 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 czerwca 1926 r. poz. 433 Dz. Ust., że zarzuty co do budżetu mogły być wnoszone przed jego uchwaleniem.

Powyższa decyzja Wydziału Powiatowego stanowi przedmiot skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, w której płatnik powtarza zarzuty odwołania.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Skarżący zwalcza wymiar, wychodząc z założenia, że deficyt w budżecie, powstały z zestawienia dochodów i wydatków danej gminy, nie może być pokryty w całości z wpływów podatku wyrównawczego, jeśli w tych wydatkach mieszczą się takie, których gmina nie ma obowiązku pokrywać oraz wydatki nad-

zwyczajne, przyczem powołuje się na przepis art. 2 ustęp I ustawy z 20 marca 1931 r. o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich poz. 172 Dz. Ust., w myśl którego ogólna suma tego podatku nie może przewyższać deficytu, wynikającego z zestawienia dochodów i wydatków zwyczajnych gminy pomimo wykorzystania w pełni wszystkich źródeł dochodowych, przewidzianych w ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Z powyższego wynika, iż płatnik zwalcza legalność wymiaru wyłącznie pod kątem widzenia powołanej wyżej ustawy o samoistnym podatku wyrównawczym. Władza natomiast, nieprzecząc w zaskarżonej decyzji, iż wydatki, wymienione w odwołaniu, zostały uwzględnione przy obliczeniu deficytu budżetowego gminy, zajęła stanowisko, że kwestja, o którą w danym wypadku chodzi, dotyczy budżetu, a zarzuty przeciw budżetowi mogły być wnoszone przed jego uchwaleniem. Władza zatem, jak widać z uzasadnienia zaskarżonej decyzji, wyszła z założenia, że skoro, jak w danym wypadku, pewien dochód zamieszczony został w budżecie gminy, to prawo strony do wnoszenia zarzutów przeciw danej pozycji budżetu mogło być zrealizowane tylko przed jego uchwaleniem.

To stanowisko władzy w rozpoznawanej sprawie nie jest trafne, w szczególności nie da się ono pogodzić z istotą budżetu. Budżet bowiem nie stwarza żadnych norm prawnych w znaczeniu materialnym, t. zn. z samego budżetu nie można wywodzić żadnych praw ani obowiązków w stosunku do osób trzecich. Tytułem, na zasadzie którego pobierany jest pewien dochód, przewidziany w budżecie, nie jest bynajmniej tenże budżet, lecz obowiązujące poza budżetem ustawy, uchwalone przez związki samorządowe statuty, umowy, o ile chodzi o dochody prywatno-prawne, i t. p. Sam więc budżet, jako taki, nie stwarza tytułu prawnego do pobierania dochodów, ani też nie może niczego zmienić w istniejących tytułach. Dochód przez wstawienie go do budżetu nie odrywa się bynajmniej od swej podstawy prawnej, to też jego zasadność, względnie legalność, winna być oceniana wyłącznie pod kątem widzenia tej postawy t. j. ustawy, statutu i t. p. To samo odnosi się oczywiście także do wy-

datków, które przez sposób, w jaki zostały uwzględnione w budżecie, nie tracą swego charakteru.

Powoływanie się, jak to czyni pozwana władza, na budżet nie jest trafne, albowiem § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 r. poz. 522 Dz. Ust., w ustępie 2 przyznaje wprawdzie zainteresowanemu prawo podnoszenia zarzutów i spostrzeżeń co do preliminarza budżetowego, lecz nie nakłada na władze bynajmniej obowiązku wydawania na skutek tych zarzutów i spostrzeżeń decyzji, przeciw którym przysługiwałyby zainteresowanemu środki prawne w toku instancji, zatem z mocy tego przepisu osoby zainteresowane nie mają możliwości bronięcia swych praw w toku postępowania administracyjnego.

Jeśli tedy ustawa z 20 marca 1931 r. o samoistnym podatku wyrównawczym, odmiennie od poprzedniej ustawy z 1 marca 1927 r. poz. 208 Dz. Ust., zawiera postanowienie, iż suma ogólna tego podatku, nie może przewyższać deficytu, wynikającego z zestawienia dochodów i wydatków **z w y c z a j n y c h**, to wymiar podatku wbrew temu przepisowi jest nielegalny, a prawo strony do zwalczania takiego nielegalnego wymiaru nie może bynajmniej gasnąć przez to, że suma dochodu z tegoż podatku została wstawiona do budżetu, albowiem w myśl powyższych wyjaśnień, podstawę pobierania omawianego podatku stanowi ustawa o podatku wyrównawczym, nie zaś budżet, który z istoty swej jest tylko planem gospodarki finansowej danego związku komunalnego. Skoro w rozpoznawanej sprawie pozwana władza, przy obliczeniu sumy deficytu, wbrew wyraźnemu brzmieniu art. 2 ustęp 1 powołanej wyżej ustawy, uwzględniła również takie wydatki, które w myśl § 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 r. poz. 522 Dz. Ust. oraz § 7 ustęp 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 28 czerwca 1926 r. poz. 433 Dz. Ust. są wydatkami nadzwyczajnymi, jak dotacja na kapitał zakładowy gminnej Kasy Pożyczkowej oraz wydatek na budowę szkoły, i sumę tę przyjęła do podziału między poszczególnych płatników podatków od gruntów, przemysłu i handlu oraz budynków, to dokonany w ten sposób wymiar jest oczywiście niezgodny z powołanym przepisem ustawy.

Natomiast zarzut skargi, iż gmina w wydatkach zwyczajnych uwzględniła takie, jak subsydjum dla związku strzeleckiego oraz składki na cele dobroczynne, chociaż nie miała obowiązku pokrywania ich, wpływającego z konkretnego przepisu ustawowego, nie może uzasadnić ani obrazy prawa, ani też wadliwość postępowania.

Ocena bowiem, czy dany wydatek ma być wstawiony do budżetu ze względu na konieczność zaspokojenia pewnych potrzeb związku czy to gospodarczych, czy społecznych, czy też kulturalnych, albo też ze względu na istniejący zwyczaj (np. składki na cele dobroczynne), należy do reprezentacji odnośnego związku samorządowego, i kwestja ta może być rozważana tylko przy układaniu budżetu.

Z podanych powyżej powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał zaskarżoną decyzję za niezgodną z ustawą i orzekł jej uchylenie, zarządzając zwrot opłaty.

W SPRAWIE OPLATY DROGOWEJ.

Art. 19 ust. drog. z dnia 10 grudnia 1920 r., Dz. Ust. poz. 32/1921 r., nie wyklucza prawa pobierania opłaty drogowej także od gruntów wolnych od państwowego podatku gruntowego, pod warunkiem, że postanowienie takie będzie wyraźnie w statucie podatkowym zamieszczone.

(Wyrok z dnia 1 lutego 1933 r. L. rej. 1617, 1618 1933 r.).

Wydział powiatowy w Śremie wymierzył Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu od gruntów państwowych, należących do nadleśnictwa Mosina, specjalną opłatę drogową w wysokości 400% od podatku gruntowego, przypadającego na wymienione nadleśnictwo, a sprzeciwu Dyrekcji Lasów Państwowych oddalił.

Przeciw tym wymiarom wniosła wspomniana Dyrekcja skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu, wywodząc, że Skarb Państwa nie płaci państwowego podatku do podatku gruntowego, wobec czego nałożenie na powódkę spornej opłaty, wymierzonej w stosunku do tego podatku, nie znajduje uzasadnienia w przedmiotowym statucie podatkowym pozwanego.

Wyrokami z dnia 18 lipca 1931 r. L. L. dz. II. 1246/31 i 1247/31 Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu powództwa oddalił, wywodząc, że skoro przedmiotowy statut pozwanego stanowi w § 1. że „opłaty drogowe rozkłada się między poszczególnych płatników w stosunku do przypadającego dla każdego z nich państwowego podatku do podatku gruntowego”, to płatnikami opłaty drogowej są nie tylko te osoby fizyczne i prawne, które faktycznie państwowy dodatek do podatku gruntowego płacą, lecz także te, które posiadają jako własność przedmiot, podlegający zwykle temu podatkowi, a podatku faktycznie z jakichkolwiek powodów nie opłacają, jak to właśnie ma miejsce odnośnie do Skarbu Państwa, jako właściciela gruntów, od których oblicza się tylko „idealny” podatek gruntowy.

Przeciw tym wyrokom wniosła powódka rewizje, Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Jak to Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł i uzasadnił w wyroku z dnia 13 stycznia 1932 r. L. Rej. 2700/30 w sprawie sporno-administracyjnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu przeciw Wydziałowi Powiatowemu w Grudziądzu w przedmiocie wymiaru specjalnej opłaty drogowej, przepis art. 19 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg (poz. 32 Dz. Ust. z r. 1921) upoważnia ogólnie powiatowe Związki komunalne do uchwalenia opłat na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i nie ogranicza tych związków w wyborze podstaw tej opłaty, a temsamem nie wyklucza pobierania tej opłaty na mocy przepisu statutowego także od gruntów, wolnych od państwowego podatku gruntowego, a więc i od gruntów będących własnością Skarbu Państwa.

Jednakowoż zdaniem Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowienie takie musi być wyraźnie w statucie podatkowym zamieszczone, jak to właśnie miało miejsce w wypadku, rozstrzygniętym cytowanym wyrokiem Najwyższego Trybunału Administracyjnego, gdzie przedmiotowy statut powiatowego związku komunalnego w Grudziądzu postanawia w § 1, że 93,2% sumy budżetowej na budowę i utrzymanie dróg pokrywają „płatnicy państwowego dodatku do podatku gruntowego, a przy gruntach wolnych od tego podatku od podatku gruntowego, obliczonego fikcyjnie przez Wydział Powiatowy według zasad, ustalonych w ustawie o podatku gruntowym z dnia 21 maja 1861 (Zb. Ust. pr. str. 253) z uwzględnieniem postanowień

ustawy z dn. 15 czerwca 1923 r. (Dz. Ust. poz. 505) i rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 18 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. poz. 1117)".

Skoro więc § 1 statutu pozwanego Wydziału Powiatowego w brzmieniu podanym w zaskarżonym wyroku, zawiera tylko ogólne postanowienie co do rozdziału opłaty drogowej w stosunku do przypadającego na każdego z płatników państwowego dodat-

ku do podatku gruntowego, Najwyższy Trybunał Administracyjny przyjął, zgodnie z wywodami pisma rewizyjnego, że ten przepis statutowy nie daje dostatecznej podstawy do wymiaru spornej opłaty drogowej od gruntów, od których powódka faktycznie nie uiszcza wspomnianego dodatku.

Z tych powodów należało wyroki Sądu a quo uchylić i orzec jak na wstępie.

Sprawy bieżące

UDOSTĘPNIENIE TERENÓW SAMORZĄDOWYCH DLA CELÓW OBOZOWO - TURYSTYCZNYCH (CAMPINGOWYCH).

W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało okólnik Nr. Wojsk. L. — 1/16/1) do wszystkich pp. wojewodów i Komisarza Rządu m. st. Warszawy — treści następującej:

„Wzmagające się zainteresowanie dla ruchu turystycznego wewnątrz kraju, który w dziedzinie wychowania fizycznego młodzieży zajmuje już obecnie wybitne miejsce, a odpowiednio wykorzystane może przyczynić się do rozpowszechniania turystyki wśród starszego społeczeństwa, co w następstwie spowodowałoby wzmoczenie tężyzny i sprawności fizycznej całego społeczeństwa i równoczesne zmniejszenie wyjazdów zagranicę w celach turystycznych, wysunęło jako zagadnienie główne kwestję udostępnienia turystom odpowiednich na ten cel terenów, a między innymi i terenów samorządowych.

W obecnym bowiem stanie, rozwój turystyki sportowej, związanej z obozowaniem (campingiem) napotyka na poważne przeszkody bądź to w postaci zakazów, bądź też na skutek pobierania nieuzasadnionych wysokich opłat, co przy równoczesnym, znacznym oddaleniu niektórych terenów turystycznych od arterij komunikacyjnych i braku środków lokomocji, umożliwiających dotarcie do nich, wpływa ujemnie na spopularyzowanie krajowych terenów, posiadających często doskonałe warunki naturalne i w sposób zniechęcający do uprawiania krajowej turystyki.

Taki stan rzeczy ze względu na ogólnopolskie i społeczne znaczenie turystyki krajowej uważam za niepożądany i szkodliwy, a poza tym uznając, iż należyty rozwój turystyki może mieć miejsce tylko w wypadku udostępnienia turystom wszystkich nadających się na ten cel terenów, na możliwie najlepszych warunkach, proszę P. Wojewodę (P. Komisarza Rządu) o podanie powyższego do wiadomości podległym Jego nadzorowi zarządom miejskim i związkom komunalnym oraz o wywarcie na nie w tym względzie swego wpływu, by ustosunkowały się do poruszanej sprawy najprzychylniej i stosowały daleko idące ułatwienia i udogodnienia, zmierzające do zapewnienia turystom korzystania z terenów samorządowych, na warunkach, dostosowanych do ich możliwości finansowych. Najbardziej wskazane byłoby bezpłatne przydzielanie terenów, zgłaszają-

cym się towarzystwom turystycznym, o ile jednak taka forma z różnych uzasadnionych względów okazałaby się w zastosowaniu niemożliwa, zechce Pan Wojewoda (Pan Komisarz Rządu) dołożyć starań, aby tym towarzystwom nie stawiano uciążliwych warunków i przy ustalaniu wysokości opłat nie kierowano się chęcią osiągnięcia z tego tytułu specjalnych wpływów, jako z nowego źródła dochodowego.

Dla należytego skoordynowania całej tej akcji oraz celem ujednostajnienia trybu postępowania przy zgłaszaniu zapotrzebowań na tereny, zawieraniu układów z właściwymi jednostkami samorządowymi, ustalaniu warunków i sposobu użytkowania i t. p. zarządzam, by wszystkie te czynności dokonywane były przez komitety wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, które również mają uskutecznić przydział uzyskanych terenów, czy to na potrzeby zgłaszających się towarzystw turystycznych, czy też dla współdziałających z nimi lub komitetami w. f. i p. w. organizacji sportowych w. f. i p. w.

Z ułatwień w korzystaniu z samorządowych terenów turystycznych, wynikających z zawartych układów przez komitety w. f. i p. w. mogliby korzystać tylko ci członkowie organizacji sportowych w. f. i p. w. lub towarzystw turystycznych, którzy wykażą się legitymacją uprawnionego towarzystwa (organizacji) i zastosują się do miejscowych przepisów, mających na celu bezpieczeństwo i ochronę terenów przed zanieczyszczeniem, uszkodzeniem lub nienależytem użyciem.

Szczegółowe instrukcje o zarządzie i administracji oraz o sposobie użytkowania terenów turystycznych zostaną wydane przez Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego lub jego organa kierownicze“.

W SPRAWIE POPIERANIA DROBNEGO BUDOWNICTWA

Nawiązując do okólnika Nr. 13 z dnia 15.2. b. r. Nr. BO—47 — 150, zamieszczonego w Nr. 10 Samorządu z r. b. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zawiadomiło pismem okólnym (z dnia 26.5. r. b. L. B. O. 47 — 256) wszystkich pp. Wojewodów i Komisarza Rządu m. st. Warszawy, że na podstawie prac konkursowych zostały opracowane w zarządzie Banku Gospodarstwa Krajowego, a następnie akceptowane przez Ministerstwo projekty domów jednorodzinnych mieszkalnych.

Zgodnie z treścią punktów 3 i 4 cytowanego okólnika, zgłaszający wymieniony projekt do zatwierdzenia powinien

być zwolniony częściowo od opłat za pozwolenie na budowę (zatwierdzenie projektu).

Zalecenia, zawarte w punkcie 3-im okólnika Nr. 13 ustalające, że wszelkie formalności, związane z zatwierdzeniem planów budowlanych powinny być ograniczone do koniecznego

minimum, dotyczą również budynków, wznoszonych na terenie gmin wiejskich.

Katalog tych projektów został wydany przez Bank Gospodarstwa Krajowego i znajduje się do nabycia w oddziałach tego Banku w poszczególnych miastach.

ROZSZERZENIE SIECI DRÓG POWIATOWYCH W POW. ŁÓDZKIM.

Rada Gminna gm. Czarnocin wystąpiła do Zarządu Drogowego z wnioskiem o zaliczenie do sieci dróg powiatowych odcinków drogi Brójce — Czarnocin 9 km. i Wola Biskupia — Będków 1,8 km. długości, motywując swoje stanowisko z roku na rok wzrastającą redukcją kredytów na utrzymanie dróg.

Sejmik Powiatowy, zważywszy, że: 1) odnośne odcinki należą do dróg o charakterze ogólnym międzypowiatowym, z których korzystają nie tylko mieszkańcy zainteresowanych, ale również i innych gmin, 2) o ile idzie o odcinek drogi Brójce — Czarnocin, urząd gminy Brójce własnym kosztem pobudował w ciągu dwu lat 7 km. tej drogi, mając przyrzeczenie Zarządu Drogowego, że po wybudowaniu, droga zostanie zaliczona do sieci dróg powiatowych — na posiedzeniu w dn. 17 marca r. b. postanowił drogi wyżej wymienione zaliczyć do kategorii dróg powiatowych i z dniem 1 kwietnia 1933 r. przejąć ich konserwację i utrzymanie.

REGULACJA RZEK W POW. CHEŁMSKIM.

Wydział Powiatowy w Chełmie na posiedzeniu w dn. 28 kwietnia r. b. uchwalił zwrócić się do Min. Roln. i R. R. o przyznanie chełmskiemu pow. zw. kom. subwencji na regulację rzeki Udała w sumie 141.683 zł. i na regulację rzeki Gdółki w sumie 82.262 zł. t. zn. w wysokości wydatkowanej już przez chełmski pow. zw. kom. na sporządzenie projektów obu tych rzek. Motywem do powyższego wystąpienia jest duże zainteresowanie się okolicznych mieszkańców, sąsiadujących z rzekami wskutek zatapiania przyległych łąk i gruntów. Przyznanie obecnie przynajmniej części przypadającej subwencji dałoby Wydz. Pow. możność osuszenia najbardziej zaniedbanych terenów, do czego i ludność miejscowa jest skłonna dopomóc (świadczenia w formie robocizny pieszej i zwózce materiałów).

DOTACJE WYDZIAŁU POW. W ŁODZI NA BUDOWĘ DRÓG GMINNYCH.

Sejmik Łódzki na posiedzeniu w dniu 17 marca r. b. zatwierdził uchwałę Wydziału Powiatowego w Łodzi o przyznanie gminie Bruźca-Wielka dotacji w sumie 1.000 zł. na budowę mostu na drodze gminnej Aleksandrów — Nakielnica oraz o przyznanie z kredytu, przeznaczonego w budżecie na subwencję na budowę dróg gminnych, zasiłków dla 13 gmin pow. łódzkiego w łącznej sumie 20.000 zł.

Na temże posiedzeniu Sejmik zatwierdził uchwałę Wydziału Powiatowego w sprawie przeznaczenia w budżecie na r. 1933/34 zł. 500 na regulację lokalną rzeki Ner na terenie gminy Gospodarz.

SUBWENCJA NA PRACĘ SPOŁECZNO - OŚWIATOWĄ.

Związek Nauczycielstwa Polskiego w Wilejce z uwagi na to, że pracę społeczno - oświatową w terenie prowadzi głównie sam w ścisłym porozumieniu z Wydziałem Powiatowym i nadzorem władz szkolnych, zwrócił się do Wydziału Powiatowego o przyznanie subwencji w sumie 2893 zł. na utrzymanie powiatowego instruktora oświaty pozaszkolnej. Wydział Powiatowy w Wilejce, zważywszy, że budżet przewiduje wydatki na ten dział, na posiedzeniu swem w dn. 27 marca r. b. uchwalił wystąpić na Sejmik z wnioskiem o przychylnie załatwienie prośby Związku Nauczycielstwa Polskiego.

ZAPOMOGA NA ZAŁOŻENIE WARSZTATÓW TKACKICH I TRYKOTARSKICH.

Po zlikwidowaniu schronisku dla dzieci sierot w Wilejce (miejscowy) ks. Werenik przyjął pod swoją opiekę 5 dzieci, zobowiązując się do wyszkolenia ich w zawodzie tryko-

tarskim i tkackim. Wydział Powiatowy w Wilejce na posiedzeniu w dniu 13 kwietnia r. b. uchwalił wypożyczyć ks. Werenikowi część inwentarza, pozostałego po likwidacji schroniska oraz udzielić zapomogę zrotną w sumie 500 zł., zabezpieczoną na inwentarzu i sprzętach, nabytych za pomienioną kwotę.

ZRZECZENIE SIĘ NAUCZYCIELSTWA WYNAGRODZENIA ZA PRÓWADZENIE KURSÓW OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Nauczycielstwo szkoły powszechnej w Dorohusku, pow. Chełmskiego rzekło się wynagrodzenia za prowadzenie kursów oświaty pozaszkolnej. Wydział Powiatowy w Chełmie na posiedzeniu w dn. 28 kwietnia r. b. wyraził podziękowanie nauczycielstwu za ofiarną pracę w dziedzinie podniesienia oświaty na terenie wsi.

OTWARCIE ŚWIETLICY W GARWOLINIE.

Z inicjatywy miejscowych władz szkolnych została uruchomiona świetlica dla młodzieży pozaszkolnej w Garwolinie. W świetlicy tej zostało zainstalowane radio, zapnumerowano szereg czasopism oraz założono bibliotekę. Poza to przy świetlicy projektowane jest prowadzenie akcji dożywiania biednej młodzieży oraz kurs nauki.

ZE WSI SKOTNIKI POW. SANDOMIERSKI.

Mieszkańcy wsi Skotniki, pow. Sandomierski, wybrukowali wieś prawie że w 2/3 własnym wysiłkiem. We wsi jest szkoła powszechna w budynku własnym. W r. b. na wiosnę zwieziono materiał na oparkanie placu szkolnego. Ponieważ na przeprowadzenie robót nie było funduszy, mieszkańcy wsi sami zbudowali parkan o 256 m. długości.

Z GOSPODARKI M. SOSNOWCA.

Na ostatnio odbytem posiedzeniu rady komisarycznej w Sosnowcu, postanowiono m. in. wyasygnować 800 zł. na utrzymanie szkoły powszechnej specjalnej dla dzieci niedorozwiniętych. Następnie uchwalono statut dla przedszkoli miejskich. Przedszkoli takich na terenie Sosnowca jest sześć.

POŻYCZKI BUDOWLANE W CZELADZI.

Komitet Rozbudowy miasta Czeladzi w dniu 27 maja r. b. dokonał rozdziału pożyczki na budowę domów w sumie 24 tys. złotych, przyznanej przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Z sumy tej 4.000 zł. Magistrat zarezerwował dla siebie na odbudowę schroniska dla starców w zabudowaniach po byłej komorze celnej.

BUDŻETY GMIN WIEJSKICH POW. OSTRÓW MAZOW. NA R. 1933/34.

Wydział Powiatowy w Ostrowi Maz. na posiedzeniu w dn. 24 marca r. b. zatwierdził budżety gmin wiejskich na rok 1933/34 jak następuje: (po stronie wydatków i dochodów).

Brańszczyk	32.312.85 zł.
Boguty	15.447.82 „
Długosiodło	35.323.01 „
Jasienica	26.002.62 „
Komorowo	50.928.06 „
Nur	20.989.47 „
Orlo	29.190.33 „
Poręba	37.151.26 „
Szulborze Koty	19.338.54 „
Warchoły	25.100.37 „
Zaręby Kościelne	25.573.68 „

W związku z zatwierdzonymi budżetami gmin wiejskich — Wydział Powiatowy ustalił na r. 1933/34 uposażenie wójtów gmin pow. ostrowskiego, jak następuje:

Nazwa gminy	Pensja zasadnicza miesięczna	O jaką kwotę pensja może być zwiększona w/g uznania Przewodniczącego
Boguty	100.—	—
Brańszczyk	100.—	—
Długosiodło	120.—	30.—
Jasienica	150.—	30.—
Poręba	200.—	—
Orło	120.—	30.—
Nur	100.—	—
Szulborze Koty	75.—	—
Warcholy	120.—	30.—
Zaręby Kościelne	100.—	—
Komorowo	120.—	30.—

Mając na względzie potrzeby stosowania jaknajdalej idących oszczędności i usprawnienia administracji gminnej, Wydział Pow. uchwalił dążyć w drodze nadzoru do jaknajszczęśliwszego prowadzenia gospodarki gminnej.

ZJAZD PEŁNOMOCNIKÓW ZWIĄZKU SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW RZPLITEJ.

W dniach 27 i 28 maja odbył się w Kielcach zjazd pełnomocników związku spółdzielni spożywców R. P. w którym wzięło udział 400 delegatów z całej Polski. Tematem obrad zjazdu były sprawy organizacyjne i nosił on charakter dorocznego sejmiku spółdzielczego.

Na zjeździe tym prof. Stanisław Wojciechowski, wygłosił referat p. t. „Stan spółdzielni związkowych w Polsce w roku ubiegłym”. W referacie tym prof. St. Wojciechowski szczegółowo omówił stan spółdzielni związkowych w Polsce oraz poddał krytycznej analizie rozwój ruchu spółdzielczego w 1932 r.

ZEBRANIE CZŁONKÓW ZWIĄZKU PRACOWNIKÓW ADMIN. GM. POW. ŁÓDZKIEGO.

W dniu 28 maja r. b. w lokalu Wydziału Powiatowego w Łodzi odbyło się pod przewodnictwem prezesa W. Kaweckiego Zebranie członków Związku pracowników administracji gminnej pow. łódzkiego, na którym omówiono szereg ważnych spraw pracowniczych, sprawę nadmiernego obciążenia pracą urzędów gmin wiejskich, którą zainteresował się Pan Wojewoda Łódzki Hauke-Nowak.

Poruszono również sprawę organizowania Kół Polskiego Czerwonego Krzyża na terenie gmin pow. łódzkiego i wyrażono gotowość wzięcia udziału w powyższej pracy. Poza tem dokonano wyborów nowego Zarządu w składzie: prezes Wacław Kawecki, wiceprezes Edward Berent, sekretarz Wincenty Modrygajło oraz wybrano delegatów na zjazd krajowy.

WALNE ZEBRANIE DELEGATÓW STRAŻY OGNIOWYCH POW. ZAWIERCKIEGO.

W ubiegłym miesiącu pod przewodnictwem p. Starosty odbyło się w Zawierciu w sali posiedzeń sejmiku, walne doroczne zebranie delegatów okręgowego związku straży pożarnych pow. Zawierckiego. Po otwarciu zebrania, krótkich powitalnych przemówieniach i udekorowaniu złotem i srebrnymi medalami osób, którzy wybitnie zasłużyli się na polu pożarnictwa, złożono sprawozdanie z całorocznej działalności związku.

Sprawozdanie cyfrowe przedstawia się następująco: w powiecie zawierckim jest 74 straży, w tem miejskich 5, przemysłowych 7, wiejskich 60, kolejowych 9; z tego 9 należy do grupy II, 6 do grupy III i 59 do grupy IV. Ogółem straże liczą 2054 członków. Straże posiadają 14 orkiestr o 278 instrumentach i 14 sztandarów. Uzbrojenie i inwentarz straży przedstawia się następująco: 3 samochody pogotowia, 15 wozów rekwizytowych, 3 konnych dwukołowych, 2 ręcznych; drabin 189, sikawek motorowych 12, ręcznych 106, hydrantek

1. gaśnic 172, węży w metrach 10.559 i t. d., beczkowozów 57. Pozatem bogaty sprzęt pomocniczy, jak bosaki, łopaty, tłumnice; uzbrojenie osobiste t. j. helmy, pasy, topory, linki, mundury; sprzęt oświetleniowy, alarmowy, sanitarny. Remiz strażackich w powiecie jest 38, w tem murowanych jednopiętrowych 22, drewnianych 16, sal teatralnych przy remizach 17.

Po odczytaniu i przyjęciu sprawozdania, zatwierdzono preliminarz budżetowy na rok 1933/34 w sumie 11.905 28 zł. tak po stronie dochodów, jak i wydatków, oraz plan pracy na rok 1933/34.

W zebraniu tem wzięły udział po raz pierwszy delegatki drużyny samarytańskiej przy straży ogniowej w Poraju.

ZJAZD BURMISTRZÓW, WÓJTÓW I SEKRETARZY GMINNYCH POW. WÓLKOWYSKIEGO.

W dniu 24 maja r. b. odbył się zjazd burmistrzów, wójtów i sekretarzy gminnych pow. Wólkowskiego. Na zjazd przybyli przedstawiciele wszystkich gmin powiatu. Poza sprawami budżetowymi i omawianiem spraw bieżących, więcej czasu poświęcono kwestji usprawnienia administracji gminnej oraz projektowi mającego się wkrótce ukazać rozporządzenia w sprawie nadania naczelnikom gmin prawa karania na podstawie nakazów karnych. Następnie p. starosta poinformował zebranych o sposobie przyjęcia z pomocą najbiedniejszej ludności. Z wyjaśnień tych wynika, że poszczególne gminy otrzymały większe ilości mąki, która rozdawana będzie ludności na przednówku. Przyjęto zasadę, że mąka wydawana będzie za pracę, wykonywaną przy robotach publicznych.

ZESTAWIENIE DANYCH STATYSTYCZNYCH GMINNYCH KAS POŻYCZKOWO - OSZCZĘDNOŚCIOWYCH WOJEW. ŁÓDZKIEGO NA DZIEŃ 1.1.1933 R.

W ciągu ostatnich kilku lat sieć gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych została na terenie województwa łódzkiego znacznie rozbudowana. Z wyjątkiem powiatów łaskiego i łęczyckiego, należy ilość tych kas uważać za dostateczną, a wstępny okres organizacyjny na terenie województwa łódzkiego za zakończony. W ostatnim roku sprawozdawczym utworzono już tylko nowe 2 kasy, a mianowicie w Karczewie powiatu kolskiego i w Osjakowie pow. wieluńskiego. Ogółem na terenie wojew. łódzkiego jest czynnych 133 gm. k. p. o. Poza tem istnieje jeszcze formalnie 13 kas, których dotychczas nie uruchomiono.

Rozpatrując dane statystyczne za rok 1932 w/g poniższej tabeli należy stwierdzić, co następuje:

Wysokość kapitału zakładowego wpłaconego przewyższa znacznie ogólną sumę kapitału zakładowego uchwalonego, co należy uznać za objaw dodatni świadczący o zrozumeniu wśród działaczy gminnych konieczności wzmocnienia tych drobnych instytucji możliwie dostatecznie we własne kapitały. Za ostatni roczny okres działalności wpłacony kapitał zakładowy wzrósł o dalsze 58.568 zł. czyli prawie o 9% w stosunku do roku poprzedniego (1931 r.). W tymże samym czasie wzrósł kapitał zasobowy o kwotę 46.997 zł. i osiągnął sumę prawie 200 tys. złotych, co stanowi już dla tych drobnych instytucji kwotę dość pokaźną. Kapitał zasobowy wzrósł zatem o 31%, czyli prawie o 1/3.

Jeżeli chodzi o sumę zgromadzonych wkładów oszczędnościowych, to niestety, stwierdzić należy, że od paru lat trwający kryzys gospodarczy, szczególnie odczuwany na wsi spowodował niewątpliwie obecnie stwierdzone zjawisko stopniowego zahamowania tempa wzrostu wkładów w gminnych kasach pożyczkowo - oszczędnościowych na całym terenie Państwa, a więc i na obszarze województwa łódzkiego. W ciągu roku sprawozdawczego ogólna suma wkładów oszczędnościowych

wych w gm. k. p. o. wzrosła zaledwie o kwotę 12.635, to jest około 1%. Jest to zjawisko groźne, lecz miejmy nadzieję. przejściowe.

W tymże czasie uległa zmniejszeniu ogólna suma pożyczek udzielonych przez gminne kasy pożycz.-oszczęd. o 175.423 złotych, spowodowana w dużej mierze przez ograniczenie kredytów dla kas przez Państwowy Bank Rolny. Na dzień 1.1 1933 r. zadłużenie gminnych kas pożycz.-oszczęd. województwa łódzkiego w Państwowym Banku Rolnym uległo zmniejszeniu o 330.931 zł. Cały szereg kas, w szczególności w powiecie

konińskim, całkowicie zlikwidował swoje zadłużenie w P. B. Rolnym.

Przodujące stanowisko wśród gminnych kas, już nietylko województwa łódzkiego, lecz na terenie ogółu województwa na terenie których działają gm. k. p. o., zajmuje gminna kasa pożyczkowo - oszczędnościowa w Dłusku, pow. konińskiego. Kasa ta posiadała w dniu 1.1 1933 r. 153 tys. zł. wkładów oszczędnościowych i gospodaruje wyłącznie tylko kapitałami własnymi i wkładkowymi, nie posiadając żadnego zadłużenia w Państwowym Banku Rolnym.

P O W I A T	Ilość czynnych kas	Wysokość uchwalonego kapitału zakładowego	Wysokość wpłaconego kapitału zakładowego	Wysokość kapitału zasobowego	Ogólna suma wkładów oszczędnościowych	Ogólna suma udzielonych przez kasy pożyczek	Suma bilansowa
1. brzeziński	12	60.909	66.005	14.473	36.313	164.381	175.708
2. kaliski	11	29.500	44 618	11.705	46.549	136.784	142.107
3. kolski	12	36.370	40.731	6.733	50.360	119.106	127.576
4. koniński	15	41.643	59.725	13.373	261.667	359.672	383.787
5. łaski	6	15.300	33.560	11.736	20.710	101. 86	111.272
6. łączycki	4	12.508	17.139	5.144	37.261	71.506	75.824
7. łódzki	16	61.408	211 381	70.171	166.305	562.338	591 317
8. piotrkowski	11	65.056	65.056	11.656	35.411	150.693	161.739
9. radomszczański	12	31.500	39.961	13.744	129.785	250.451	261.600
10. sieradzki	7	45 977	45.977	11.480	26.256	111.900	118.279
11. turecki	18	49.749	72.000	18.825	84.746	264.048	276.372
12. wieluński	9	19.400	27.288	8.302	75 776	149.501	160.008
O g ó ł e m	133	469.320	723.441	197.342	971.139	2.442.386	2.585.589

Wiadomości zagraniczne

PODATKI KOMUNALNE WE WŁOSZECH. Włoska ustawa o finansach komunalnych z 1930 r., która weszła w życie w dn. 1 stycznia 1932 r., uprawnia gminy do poboru następujących danin:

Podatek od czynszu mieszkaniowego płaci każda osoba, zajmująca na terenie gminy lokal mieszkalny bez względu na to, czy meble, znajdujące się w danym lokalu, należą do osoby, zajmującej ten lokal, czy też do osoby trzeciej. Od podatku zwolnione są osoby, których roczne komorne nie przekracza 1.400 lirów. Wysokość podatku zależy od komornego i waha się w granicach od 5—9% komornego np. przy komornem 10.000 lir. podatek wynosi 5%, przy 80.000 lir. — 9%. Podatek od czynszu może być zmniejszony o 5%, jeśli pokój zajmuje dziecko poniżej lat 20, mieszkające przy rodzicach, z tem jednak zastrzeżeniem, że zniżka nie wyniesie więcej, aniżeli 100 lir. dla każdego dziecka.

Podatek od bydła dojnego dotyczy dojnych krów, kóz i owiec i wynosi 10 lir. rocznie od sztuki. Jeśli właściciel posiada więcej, aniżeli 10 sztuk dojnych, podatek wynosi wówczas 20 lir od sztuki. Z wpływów z tego podatku zabiera państwo $\frac{1}{4}$, gminy $\frac{1}{4}$.

Podatek od psów. Według ustawy psy podzielono na 3 kategorie: 1) psy luksusowe, 2) psy do polowania i psy podwórzowe, 3) psy podwórzowe w domach na peryferjach gminy.

Podatek od psów 1 kategorii wynosi 150 lir. rocznie, od 2-giej — 50 i 15 lir. od 3-ciej kategorii psów.

Podatek od pojazdów konnych. Ustawa dzieli pojazdy konne na prywatne i przeznaczone do użytku publicznego. Pojazdy konne prywatne dzieli się na pojazdy cztero — i dwukolowe. Roczny podatek od dwukonnego pojazdu prywatnego czterokołowego wynosi 300 lir., od jednokonnego 200 lir. a od pojazdu dwukolowego 150 lir. rocznie bez względu na to, czy pojazd był w użyciu. W wypadkach, gdy pojazd jest ozdobiony herbem szlacheckim, stawkę podatkową podnosi się o 100%. Pojazdy, przeznaczone do użytku publicznego, płacą odmienną stawkę. Dzieli się je na 2 kategorie: 1) kursujące według planu w określonych porach dnia, 2) przewożące osoby lub ciężary od wypadku do wyjadku. Do tej kategorii zalicza się również karawany pogrzebowe. Kategoria pierwsza płaci 150 lir. rocznie, druga 120 lir.

Podatek od służby domowej jest podatkiem progresywnym w zależności od ilości służby. Za pierwszego służącego lub służącą płaci 40 lir. rocznie, a za posługacza bądź posługaczkę 12,50 lir. rocznie.

Podatek od fortepianów i bilardów. Od każdego fortepianu należy uiścić podatek w wysokości 50 lir. rocznie, od bilardu, znajdującego się w lokalu prywatnym, 125 lir. rocznie, od bilardu, znajdującego się w lokalu publicznym, 250 lir. rocznie.

Od podatku od fortepianów są zwolnieni artyści, nauczyciele muzyki, śpiewacy, szkoły i urzędnicy o charakterze użyteczności publicznej. Rodziny, które uczą swe dzieci gry na fortepianie, płacą połowę podatku, jeśli ich dochód roczny nie przekracza 10.000 lir.

Podatek przemysłowy, handlowy i dochodowy pobiera się według klas, a wysokość tego podatku waha się w granicach od 2,4 — 3%.

Podatek od pokoi gościnnych uiszczają właściciele hoteli, pensjonatów oraz osoby prywatne, odnajmujące pokoje przyjezdnym. W wysokości 10% pobieranego czynszu za odnajmowany pokój.

Podatek od koncesyj obejmuje: 1) restauracje, kawiarnie i wyszynki, w których sprzedaje się napoje alkoholowe, 2) łaźnie, garaże i stajnie, 3) sale do tańca, sale bilardowe i inne sale gry. Pierwsza kategoria koncesyj dzieli się na 2 grupy. Do grupy pierwszej zalicza się lokale, w których podaje się palone napoje alkoholowe. Właściciele tych lokali opłacają podatek od koncesji w wysokości 30% rocznego komornego. Do drugiej grupy należą lokale, w których sprzedaje się wino, piwo i napoje orzeźwiające. Podatek w tej grupie wynosi 15% rocznego komornego. Łaźnie i urzędnicy higieniczne opłacają w pierwszym roku, w którym udzielono koncesji 6%, a w następnych latach 6% rocznego czynszu.

Podatek od placów uiszczają się według taryfy, w której place podzielono na 7 kategorii. Wysokość podatku zależy od wielkości i od położenia placu (śródmieście czy peryferja miasta). Do podatku od placów zalicza się również podatek od balkonów, wykuszy i suterenu. Podatek od balkonu otwartego, wychodzącego ponad linię frontową domu, wynosi od 0,50 do 4 lir. za metr rocznie, od balkonu oszklonego — od 1 — 8 lir. rocznie za metr, od wykusy — 0,05—0,30 lir. za metr rocznie.

Podatek od szyldów i reklam dzieli się na 7 kategorii i wysokość tego podatku jest zależna od położenia ulicy i wielkości przedsiębiorstwa. Za każdą literę na szyldzie firmowym lub reklamie płaci się rocznie od 0,70—4 lir. Jeśli powierzchnia szyldu lub reklamy przekracza 1 m², wówczas płaci się podatek w podwójnej — przy 2 m² — w poczwórnej wysokości, następne zaś m² opłaca się według taryfy normalnej. Od napisów na szyldach i reklamach w językach obcych pobiera się podatek pięciokrotnie wyższy od taryfy normalnej.

ZADŁUŻENIE GMIN CZECHOSŁOWACKICH wynosi obecnie około 10 miliardów koron czeskich (około 2½ miljarde złotych). Według obliczeń długi gmin, zarówno miejskich, jak i wiejskich, wynoszą około 5 miliardów k. c., powiatów — 2 miljardy k. c., długi gmin śląsko - morawskich — 2 miljardy k. c., gmin słowackich 500 miliardów k. c. gmin na Rusi Przemyskiej — 50 milionów k. c. Długi gmin w Czechach wynoszą około 60% majątku gminnego. Zadłużenie gmin czeskich wzrasta w szybkim tempie wskutek panującego tam bezrobocia. W jednym z miast w północnych Czechach (okręg przemysłowy), liczącym 5.300 mieszkańców, 4.668 żyje z zasiłków, otrzymywanych bądź od gminy bądź z tytułu ubezpieczeń społecznych. W tym stanie gminy domagają się kredytów inwestycyjnych i wstrzymania egzekucji podatkowej rujnującej warsztaty pracy.

ZYSKI Z PRZEDSIĘBIORSTW KOMUNALNYCH W NIEMCZECH odgrywają w budżetach związków samorządowych w Niemczech coraz większą rolę. Według danych „Wirtschaft und Statistik“ w roku 1930/31 wpływy z danin publicznych zmniejszyły się w porównaniu z 1929 r. o 56,9 milionów marek i osiągnęły sumę 4,33 miliardów marek. W tym samym okresie czysty zysk z przedsiębiorstw komunalnych, przelany do kas gminnych, wzrósł o 23,1% t. j. o 141,2 milionów marek, osiągając sumę 752,4 miliony marek. Największy wzrost zysków wykazały przedsiębiorstwa m. Berlina, gdzie przedsiębiorstwa dały w 1930/31 zysk o 91,1% większy, aniżeli w poprzednim roku. Na powiększenie się zysku wpłynęło wszędzie podwyższenie taryf, czego nie należy uważać za zdrowy objaw zwłaszcza, że podwyżka nastąpiła w okresie pogarszających się warunków gospodarczych.

ZAPAS GRUNTÓW, należących do gminy m. Wiednia, został powiększony drogą kupna w ubiegłym roku o 68,522 m². W końcu 1932 r. m. Wiedeń posiadało 73.144,733 m² w obrębie miasta i 145,856.900 m² poza miastem. Tak duży zapas gruntu umożliwia miastu zakładanie parków, placów sportowych oraz przydzielanie terenów na cele budownictwa mieszkaniowego. Znaczną część terenów miasto wydzierżawia na cele rolnicze (13,923.828 m²), na cele ogrodnicze (2,023.966 m²), na uprawę warzyw (4.637.358 m²), na osadnictwo podmiejskie (846.155 m²), na budownictwo (964.900 m²), na cele sportowe (1.373.775 m²), na cele wypoczynkowe (165.500 m²) i na inne cele (1.220.764 m²).

PROWIZORJUM BUDŻETOWE W STEYR (Górna Austria). Stan finansowy m. Steyr, zamieszkałego w przeważnej części przez ludność robotniczą, tak się pogorszył wskutek unieruchomienia zakładów przemysłowych, że zarząd miasta nie był w stanie opracować budżetu na rok bieżący. Wobec rozpaczliwego położenia finansowego gospodarka miasta odbywa się w ramach uchwalonych prowizorjów budżetowych. Prowizorium budżetowe na pierwszy kwartał r. b. przewiduje 519.073 szylingów po stronie wydatków, a 385.105 szylingów dochodów, deficyt w I kwartale nie mający pokrycia, wynosi 160.968 szylingów. W wydatkach na opiekę społeczną największe sumy — bo 173.730 szylingów pochłaniają wsparcia dla bezrobotnych (53% ludności żyje z zapomóg miejskich), wynoszące od 30—43 groszy dziennie na głowę (od 9—15 złotych miesięcznie).

PROGRAM NAUCZANIA. W PRUSKICH SZKOŁACH Powszechnych na WSI na zarządzenie pruskiego ministra oświaty ma uleść zmianie, jako nieodpowiadający potrzebom wsi w chwili obecnej. W zarządzeniu położono przede wszystkim nacisk na przeszkolenie obecnych nauczycieli wiejskich i na szkolenie nowych kadr nauczycieli wiejskich przez zmianę programu w seminarjach nauczycielskich. W programie wiejskich szkół mają być uwzględnione w dostatecznym stopniu potrzeby gospodarcze i kulturalne wsi przez wprowadzenie praktycznych zajęć i ćwiczeń, któreby przygotowały dzieci do pracy na wsi i przyczyniły się do podniesienia życia kulturalnego na wsi.

UWAGA:

Wszystkie Instytucje Samorządowe winny umieszczać ogłoszenia (konkursy, przetargi, statuty, obwieszczenia i t. p.) w ich własnym organie, tygodniku „SAMORZĄD“, przesyłając je do Samorządowego Instytutu Wydawniczego Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, Świętokrzyska 13.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 8. VI. 1933 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 7.41 zł. — 7.33 zł.
100 frank. szwajc. — 172.70 — 171.84 zł.
1 funt. szterl. — 30.34 — 30.04 zł.
100 frank franc. — 35.18 zł. — 35.00 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 8. VI. 1933 r.).

4 proc. pożyczka inwestycyjna 107.00 zł. 3 proc. poz. państw. budow. 38.90 zł., 4 proc. państwowa poz. premjowa dolarowa zł. 49.38, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w złocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. (w zł. w złocie = 161.68 złotych obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w złocie = 161.68 złotym obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemskie — 37.00 zł. 8 1/2 proc. obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 46.50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 40.25. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 32.63 zł. 8 1/2 proc. Listy Zastawne m. Łodzi 35.25 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 48.00. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 33.00. 8 1/2 proc. L. Z. m. Kielc 30.00
Akcje Banku Polskiego 74.50 — 75.50 zł.
Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg franko stacja załadowania).
W dn. 8. VI. 1933 r. Warszawa.

Zyto 18.00 — 17.50 zł.
Pszonica 33.50 — 35.50 zł.
Jęczmień 15.00 — 15.50 zł.
Owies 13.50 — 15.00 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 24.V. 1933 r. Warszawa).

Mleko niezbierane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.16 zł
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3.20 zł., mleczarskie deserowe II gat. 2.70 zł., mleczarskie solone 2.70 zł., osetkowe 2.30 zł.
Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 1/2 % więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0.08 zł.

Książki, broszury, ulotki i czasopisma, wszystkie druki, księgi i pomoce do rachuby, materiały piśmienne oraz pomoce biurowe należy nabywać w Samorządowym Instytucie Wydawniczym w Warszawie, Świętokrzyska 13.

Poradnik samorządowy

1. **Pytanie:** Urząd gminy Potok Górny zapytuje, czy obowiązany jest do ponoszenia kosztów leczenia za umysłowo chorą, która została deportowana z Danji w 1928 roku i umieszczona początkowo w Szpitalu Ś-go Wincentego á Paulo w Lublinie, zaś od dnia 1 lutego 1933 roku w Szpitalu Wojewódzkiego Związku Komunalnego — Szpital Psychjatryczny w Chełmie; wymieniona przed wyjazdem do Danji przed wojną światową zamieszkiwała w powiecie częstochowskim, w 1922 roku w Danji wyszła zamaż za mieszkanką gminy Potok - Górny, który w gminie figuruje w księgach ludności stałej.

Odpowiedź: Jeśli mieszkaniec gminy Potok-Górny, za którego leczona wyszła w Danji zamaż, nie nabył w Danji prawa obywatelstwa i pobyt jego w Danji należy traktować jako czasowy, to kuracjuszka przez wyjście za niego zamaż uzyskała w gminie Potok-Górny prawo stałego miejsca zamieszkania w rozumieniu ustawy z 29.III.1926 r. o pokrywaniu kosztów leczenia — w myśl § 5 ustęp 2 lit. a rozp. Min. Spr. Wewn. z 9.IX.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 861) w brzmieniu rozp. z 14.II.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 196), wobec czego koszty jej leczenia spadają obecnie na gminę Potok-Górny.

2. **Pytanie:** Urząd gminy Długoborz zapytuje:

1) Ponieważ wymiar i pobór podatków należy do organów komunalnych, czy istnieje ustawowy obowiązek bezpłatnego sporządzania rozkładów podatkowych na poszczególnych płatników tak podatku gruntowego jak i drogowego i kierowania tych wykazów do

urzędu skarbowego, który w/g nich wystawia upomnienie, jak również niezależnie od rozkładów wypełnienia dla Wydziału Powiatowego zarządzeń egzekucyjnych.

2) Czy organ komunalny może bez 3-ch miesięcznego wymówienia cofnąć 15% dodatek komunalny, który dotychczas miał charakter dodatku stałego.

Odpowiedź: 1) Sumy podatku gruntowego na poszczególne osady ustala urząd skarbowy, dalszy jego rozkład pomiędzy poszczególnych płatników należy — w myśl art. 205 ustawy o podatkach bezpośrednich — do zebrania wszystkich mieszkańców osady, posiadających nieruchomości tak w samej osadzie jak i zewnątrz niej, ale w obrębie gruntów osady i płacących podatek gruntowy. Wymiar i pobór opłat drogowych należy do wydziału powiatowego, który część dotyczących czynności może powierzyć gminom, przy czym wynagrodzenie gmin za te czynności powinno być ustalone w drodze porozumienia (ob. pkt. 10 okólnika M. S. Wewn. z 19.II.1927 r. Nr. 43, przytoczonego na str. 211 i nast. książki „Skarbowość Samorządu Teryt. w Polsce“). Egzekucja zarówno podatku gruntowego, jak i opłat drogowych należy obecnie do urzędów skarbowych, które wdrażają egzekucję na wniosek egzekucyjny wierzyciela (ob. instrukcję z dnia 23.VII.1932 r. Min. Pol. z 26.VII.1932 r. Nr. 169, poz. 200).

2) Dodatek komunalny nowelą z 15.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 345) zamienniony został z dodatku stałego na dodatek roczny, wymagający uchwalenia i zatwierdzenia na każdy rok budżetowy. Jeżeli

li nie zostanie uchwalony lub zatwierdzony przed początkiem roku, nie wymaga wypowiedzenia. Cofnięcie uchwalonego dodatku w ciągu roku wymaga wypowiedzenia.

3. Pytanie: Urząd gminy Oględów zapytuje, czy gmina ma obowiązek pokrycia kosztów leczenia w następującym wypadku:

Na teren gminy przybył w r. 1929 z województwa lwowskiego ogrodnik i od tego czasu w gminie zamieszkuje. Syn jego, urodzony w r. 1910, pozostał we Lwowie na studjach. Tenże syn w r. 1930 wstąpił na praktykę ogrodniczą w Młynowie na Wołyniu. W maju 1931 r. przybył do rodziców i stąd we wrześniu poszedł do wojska. Po 2 miesiącach służby wojskowej został potłuczony przez konie (służył w kawalerji), uznany za niezdolnego do dalszej służby wojskowej i odesłany do rodziców. W domu stwierdzono objawy choroby umysłowej, 15 grudnia 1931 r. odstawiono go do szpitala w Świeciu, gdzie przebywał do 25 listopada 1932 r., poczem znów wrócił do rodziców. Ponieważ jednak jest niebezpieczny dla otoczenia, zachodzi potrzeba ponownego odstawienia go do szpitala.

Odpowiedź: Gmina Oględów nie jest obowiązana do pokrycia kosztów leczenia, gdyż chory w chwili przybycia jego ojca na teren tej gminy miał już więcej niż 16 lat, zatem po ojcu nie nabył prawa do uzyskania w gminie stałego miejsca zamieszkania dla celów, objętych ustawą o pokrywaniu kosztów leczenia, sam zaś w ciągu trzechlecia, poprzedzającego jego chorobę, nie przebywał nieprzerwanie przez rok na terenie gminy (z odliczeniem przerw, spowodowanych służbą wojskową i pobytem w szpitalu) nie dają łącznie jednego roku. Sprawę należy odstąpić Wydziałowi Powiatowemu, który powinien poczynić starania o pokrycie kosztów leczenia przez Skarb Państwa, jako że choroba wymienionego w pytaniu osobnika pozostaje w związku przyczynowym z jego służbą wojskową.

4. Pytanie: Urząd gminy Rokitno zapytuje, czy szpital ma prawo egzekwować koszty leczenia od siostry kuracjusza, u której kuracjusz na mocy aktu rejentalnego ma przeznaczoną spłatę, a której dotychczas nie odebrał.

Odpowiedź: Egzekucja na określonej w pytaniu wierzytelności może być skierowana za pośrednictwem

władz skarbowych na podstawie przepisów § 100 i nast. rozp. Rady Ministrów z dnia 25.VI.1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580).

5. Pytanie: Wydział Pow. w Tomaszowie Lub. zapytuje:

1) czy urzędy skarbowe mogą same nakładać areszt na wpływy komunalne w Kasie skarbowej z tytułu należnych od Wydziału Powiatowego kosztów egzekucyjnych, z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz bezrobocia, Ubezpieczenia pracowników w Funduszu bezrobocia, składki ubezpieczeniowe i t. p., bez uzyskania na to zgody władzy nadzorczej,

2) czy władza nadzorcza może nakładać areszt na należności związków komunalnych niższego typu w kasach skarbowych z tytułu niewykonanych przez te związki zobowiązań budżetowych, zwłaszcza w tym wypadku, kiedy bieżące wpływy tych związków są tak małe, że nie wystarczają na opłacenie najpilniejszych potrzeb bieżących.

Odpowiedź: 1) Nakładanie aresztu na dochody związków komunalnych jest równoznaczne z prowadzeniem egzekucji przeciwko tym związkom. Jeśli chodzi o egzekucję administracyjną, prowadzoną przeciwko związkom komunalnym przez władze skarbowe, to znajduje ona pewne ograniczenie w § 48 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.VI.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580), według którego na obszarze b. zaboru rosyjskiego egzekucja z majątku i dochodów związku komunalnego odbywa się po każdorazowym porozumieniu z władzą nadzorczą danego związku komunalnego.

2) Ograniczenie egzekucji przeciwko związkom komunalnym z tytułu należności o charakterze prywatno - prawnym wprowadziło rozp. Prezydenta R. P. z dnia 27.X.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 809). Określa ono również pewną miarę, którą powodować się winna władza nadzorcza przy dopuszczaniu egzekucji na majątek lub dochody związku komunalnego. Mianowicie — według art. 5 tego rozporządzenia egzekucja dopuszczalna jest jedynie z tych części majątku lub dochodów związku komunalnego, które według orzeczenia władzy nadzorczej mogą być użyte na zaspokojenie wierzycieli „bez istotnego uszczerbku dla wykonania przez związek komunalny zadań publicznych“.

H. i P.

Nadesłane

„O Nowym Ustroju Samorządu Terytorjalnego” Warszawa 1933, nakładem Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, str. 75. Pod powyższym tytułem ukazała się broszura o charakterze informacyjnym i propagandowym. Zawiera następujące rozdziały: Nowy ustrój samorządu terytorjalnego; Wady obecnego ustroju samorządu terytorjalnego; Dotychczasowe próby reformy; Jakie reformy wprowadza nowa ustawa; Ważniejsze zasady nowej ustawy: a) nazwy organów samorządowych, b) kadencja organów samorządowych. c) prawo wybierania i wybieralności, d) reforma gminy wiej-

skiej; Ważniejsze zmiany w ustroju gmin wiejskich w poszczególnych dzielnicach; Ordynacja wyborcza w gminach wiejskich; Reforma miast; Zmiany w ustroju samorządu powiatowego; Organizacja kontroli obywatelskiej; Nadzór państwowy nad samorządem; Zdrowe formy organizacji samorządu.

„Ustawa samorządowa“. Ustawa z 23 marca 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294. Nakładem księgarni „Ewer”, Lwów 1933. — Cytowane wydawnictwo zawiera jedynie tekst nowej ustawy o samorządzie, przedrukowany z Dziennika Ustaw.

Posiadamy stale na składzie i polecamy swoim odbiorcom:

KALKI DO MASZYN DO PISANIA, KALKI DO OŁÓWKA, TAŚMY DO MASZYN
DO PISANIA MARKI „SŁOŃCE”

Kalki do maszyn do pisania

w luksusowych teczках po 100 ark. lub w zwykłych po 50 ark., wym. folio lub quarto, w kolorach czarnym, fioletowym i niebieskim:

Nr. 10 za 1 teczk. 50 ark. — Zł. 7.—

„ 20 „ 1 „ 50 „ — „ 6.15

„ 30 „ 1 „ 50 „ — „ 5.15

„ 40 „ 1 „ 50 „ — „ 4.15

Kalka do ołówka

w pudełkach po 100 ark. lub w kopertach po 50 arkuszy, wym. 40 × 50 cm., w kolorach czarnym, fioletowym lub niebieskim:

Nr. 70 za 1 kop. 50 ark. — Zł. 6.—

„ 80 „ 1 „ 50 „ — „ 4.25

Taśmy do maszyn

wszystkich systemów wszelkich kolorów:

1-kolorowe za 1 sztukę — Zł. 3.30

2- „ „ 1 „ — „ 3.70

Poza wyżej wymienionymi posiadamy kalkę do buchalterji przebitkowej, do maszyn buchalteryjnych oraz taśmy do tych-że maszyn, jak również buchalteryjnych, adresujących i t. p.

Przy zamówieniach powyżej 20 zł. nie doliczamy kosztów przesyłki i opakowania; przy większych zamówieniach udzielamy specjalne rabaty.

Zamówienia lub zapytania prosimy kierować do SAMORZĄDOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO Sp. z o. o. w Warszawie, Świętokrzyska 13. Tel. 442-63.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przesłać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędom Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędom Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Sp. z o. o. w Warszawie.

czos. 13458/15/24

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem.. zł. 4.—		Na r. 1930	„ 8.—
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1.20	Na r. 1931	„ 5.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1932	„ 7.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1933	„ 7.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“	„ 0.50
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0.50	30. S. Gliszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0.50	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0.50	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“. (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I.....	„ 5.—
11. J. Bajkiewicz: „Normy Prac Drogowych“	„ 10.—	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II	„ 2.50
12. Inż. Józef Ćwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3.20	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2.75
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1.50	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2.50
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1.50	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2.50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stempłowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 2.50	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w sprawie	„ 10.—
19. St. Podwiński: „Bibliografia literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 2.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 1.20	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz.	„ 1.20
21. St. Podwiński: Tabelaiczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 3.—	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
22. St. Podwiński: Wskazówki dl inspektorów samorządu gminnego	„ 6.—	45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1.20
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 1.50	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 0.50
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 3.50	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“	„ 0.60
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 1.—	48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0.80
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych	„ 2.—	49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
w roku 1925	„ 1.—	50. S. Maltz i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
w roku 1926	„ 2.—	51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
w roku 1927	„ 2.—	52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
27. Kalendarz Samorządowy (osiem tomów)	„ 1.—	53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego.....	„ 6.—
Na r. 1926	„ 1.—	54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografia dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
Na r. 1927	„ 2.—	55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 3.50
Na r. 1928	„ 2.—	56. T. Jankowski i St. Przestrzelski: „Prawo o wykroczeniach oraz Postępowanie Karne Administracyjne“	„ 6.—
Na r. 1929	„ 2.—	57. Dr. J. Horszowski i Mgr. R. Galster: „Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych“ (teksty i objaśnienia)	„ 7.—
		58. Wacław Brzeziński: „Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w Polsce. Wnioski do reformy“	„ 4.—

Uwaga: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.
Warszawa, ul. Świętokrzyska 13.